

ВОДИЧ ВО СЕДМАТА РАМКОВНА ПРОГРАМА (ФП7)

- СО ФОКУС НА МАЛИТЕ И СРЕДНИ ПРЕТПРИЈАТИЈА

Водичот е финансиран од НОРМАК проектот – Норвешка поддршка на Република Македонија на полето на европска интеграција и реформа на јавната администрација и развиен во соработка со Секретаријатот за европски прашања на Владата на Република Македонија.

Издавач на изданието е Секретаријатот за европски прашања на Владата на Република Македонија.

Автори:

Горан Кимов

Мјелма Мехмети

Рецензенти:

Сања Костовска Скар – Норвешка Агенција за управување во јавната администрација и еВлада

Вебјорн Валдерхог – Национално контакт лице за учеството на МСП во ФП7 во Норвешка, Истражувачки совет на Норвешка

Виолета Атанасовска – Национално контакт лице за Седмата рамковна програма, Министерство за образование и наука

Проф. Анита Грозданов – Национално контакт лице за областа мали и средни претпријатија во Седмата рамковна програма - Технолошко металуршки факултет – Универзитет Св. Кирил и Методиј – Скопје,

Тираж 1000

Печатење и дизајн: ПроПоинт-Скопје

Структура на Водичот

Вовед	4
I Седма Рамковна Програма	6
1. Структура на Седмата Рамковна Програма	7
1.1 <i>Соработка</i>	7
1.2 <i>Идеи</i>	8
1.3 <i>Луѓе</i>	8
1.4 <i>Капацитети</i>	8
1.5 <i>Нуклеарни истражувања</i>	8
1.6 <i>Буџет</i>	9
2. Извори на информации и поддршка за учество	10
2.1 <i>CORDIS портал</i>	10
2.2 <i>Национални контакт лица</i>	11
2.3 <i>Европски информативен и иновативен центар во Македонија- ЕИИЦМ</i>	11
3. Учество во Седмата Рамковна Програма	13
4. Апликација за финансирање	14
4.1 <i>Работни Програми и Повици за доставување на проекти</i>	14
4.2 <i>Поднесување на предлог проект</i>	15
4.3 <i>Процес на евалуација на пристигнати проекти</i>	16
4.4 <i>Одобрен проект</i>	17
5. Финансирање на проектот	18
5.1 <i>Видови на проекти</i>	18
II Мали и средни претпријатија во Седмата Рамковна Програма	20
1. Учество на МСП во ФП7	21
1.1 <i>Подготовка за учество</i>	21
2. Истражувачки мали и средни претпријатија	23
2.1 <i>Специфична Програма Соработка</i>	23
2.1.1 <i>Здравје</i>	24
2.1.2 <i>Храна, Земјоделие и Рибарство, и Биотехнологија</i>	25
2.1.3 <i>Информатички и комуникациски технологии</i>	26
2.1.4 <i>Нанонауки, нанотехнологии, материјали и нови производни технологии</i>	27
2.1.5 <i>Енергија</i>	28
2.1.6 <i>Околина (вклучувајќи ги климатските промени)</i>	29
2.1.7 <i>Транспорт (вклучувајќи ја аеронаутиката)</i>	29
2.1.8 <i>Социоекономски и хуманитарни науки</i>	30
2.1.9 <i>Вселена</i>	31
2.1.10 <i>Безбедност</i>	32
2.1.11 <i>Заеднички технолошки иницијативи</i>	33
2.2 <i>Специфична Програма Луѓе</i>	34
2.2.1 <i>Мари Кири акции</i>	34
2.3 <i>ЕУРОСТАРС</i>	35
3. Мали и средни претпријатија кои набавуваат истражувања	36
3.1 <i>Специфична Програма Капацитети</i>	36
3.1.1 <i>„Истражување за МСП“</i>	36
3.1.2 <i>Истражување за асоцијациите на МСП</i>	39
Прилог 1.....	43
Прилог 2.....	46
Листа на извори.....	47

Вовед

Програмите на Заедницата (*Community programmes*) претставуваат интегриран сет на активности усвоен од ЕУ со цел промовирање на соработката помеѓу земјите членки во различни области поврзани со политиките на Унијата, во период од неколку години. Учеството на земјите кандидати е карактеристично за претпристапната стратегија на ЕУ.

Речиси секоја политика на ЕУ има комплементарна програма на Заедницата. Основна причина за воспоставување на програмите на Заедницата е приближување на политиките и активностите на Европската Заедница кон европските граѓани.

Една таква комплементарна програма на Заедницата е Седмата Рамковна Програма за истражување и развој (ФП7).¹ Оваа програма претставува основен инструмент на Европската Унија за финансирање на научното истражување и технолошкиот развој во периодот од 2007 до 2013 година. Истата е резултат на спроведените повеќегодишни консултации со истражувачката јавност, од јавниот и од приватниот сектор, со економските актери и со политичките лидери во Европа.

Седмата Рамковна Програма претставува наследник на претходната Рамковна Програма – Шестата Рамковна Програма (ФП6). За разлика од нејзиниот претходник, Седмата Рамковна Програма е многу поголема и пофлексибилна. Следниве елементи претставуваат новитет во Седмата Рамковна Програма:

- зголемен е бројот на истражувачките области,
- програмата во целост е поедноставена,
- воспоставен е Европски Истражувачки Совет што ќе ги финансира најдобрите проекти,
- интегрирана е меѓународната соработка во сите пот-програми,
- развој на Региони на Знаење.

Седмата Рамковна Програма е управувана од Европската Комисија т.е. од Генералниот Директорат за Истражување (*DG Research*)². Клучна улога во управувањето со програмата имаат т.н. Програмски Комитети формирани од експерти од земјите – членки и од земјите што имаат аспирации за членство (*associated countries*). Нивната улога се состои во надгледување на процесот на управување со програмата од страна на Комисијата, како и од давање идеи и предлози за поефикасно управување.

Главната цел на Седмата Рамковна Програма е Европската унија да биде водечка истражувачка област во светот. Ова подразбира дека главниот фокус треба да биде насочен кон промовирање и инвестирање во квалитетни истражувачки проекти базирани пред се на принципот на извонредност во истражувањето.

Помеѓу останатите цели на програмата, особено значајни се следниве:

- Креирање на Европска Истражувачка Област (*European Research Area*) започната со Шестата Рамковна Програма за Истражување.
- Поддршка на транснационалната соработка низ Европа.
- Квалитативно и квантитативно зајакнување на научната и технолошката база на Европската индустрија.

¹ Во понатамошниот текст: Седма Рамковна Програма

² Европската Комисија е поделена и составена од Генерални Директорати. Генералните Директорати претставуваат дивизија од јавни службеници што покриваат одредена специфична област.

- Интензивирање на дијалогот помеѓу научната јавност и општеството со цел развивање на научна и социјална агенда што ќе им излезе во пресрет на очекувањата на граѓаните.
- Квалитативно и квантитативно зајакнување на иновативните капацитети низ Европа.

Целите на Седмата Рамковна Програма се имплементирани преку т.н. Специфични Програми кои ќе бидат подетално објаснети во наредното поглавје Структура на Седмата Рамковна Програма.

Целта на овој водич е да се запознаете со целта, начинот на реализирање и намената на средствата од Седмата Рамковна Програма. Исто така презентирани се и изворите на информации од каде што можете да добиете подетални информации за учество во оваа Програма како и контакти за поддршка при аплицирањето. Посебно внимание е посветено на можностите за малите и средните претпријатија и користење на средствата од истата програма.

Водичот е поделен на два дела. Во првиот дел може да најдете генерални информации за Програмата, како што се: структура на Програмата, правила на учество и начини на финансирање. Во вториот дел акцентот е ставен на можностите што ги нуди Програмата за малите и средните претпријатија (МСП), како вие како МСП да се подготвите за учество, и кои можности специфичните програми и нивните области ви ги нудат.

Во прилог на Водичот ќе сретнете краток пресек на реализиран проект и листа на досега одобрени проекти за финансирање од Седмата Рамковна Програма каде учесници се субјекти од Република Македонија.

Водичот дава само вовед во Програмата и во можностите на МСП за учество, за подетални информации, ве молиме посетете ја следнава веб страна: http://cordis.europa.eu/fp7/home_en.html

Дел I Седма Рамковна Програма

- 1. Структура на Седмата Рамковна Програма**
- 2. Извори на информации и поддршка за учество**
- 3. Учество во Седмата Рамковна Програма**
- 4. Апликација за финансирање**
- 5. Финансирање на проектот**

1. Структура на Седмата Рамковна Програма

Седмата Рамковна Програма е организирана во следниве четири Специфични Програми (*Specific Programmes*) кои претставуваат столбови на програмата:

1. **Соработка** (*Cooperation*)
2. **Идеи** (*Ideas*)
3. **Луѓе** (*People*)
4. **Капацитети** (*Capacities*)
5. **Нуклеарни истражувања** (*Nuclear Research*)

Исто така, Седмата Рамковна Програма ги поддржува и ненуклеарните директни научни и технички акции што се спроведуваат преку **Заедничкиот Истражувачки Центар** (*Joint Research Center – JRC*).

Следнава илустрација дава подетален преглед на структурата на Седмата Рамковна Програма по Специфични Програми и нивните приоритетни области.

Илустрација 1 – Преглед на специфичните програми и нивните приоритетни области

1. Соработка	Здравје	2. Идеи	Европски Истражувачки Совет
	Храна, земјоделие, рибарство и биотехнологија		3. Луѓе
	Информатички и комуникациски технологии	Доживотни обуки	
	Нанонауки, нанотехнологии, материјали и нови производствени технологии	Индустија-академија	
	Енергија	4. Капацитети	Меѓународна димензија
	Животна околина (вклучувајќи ги и климатските промени)		Специфични акции
	Транспорт (вклучувајќи ја и аеронаутика)		Инфраструктура за истражување
	Социо-економски и хуманитарни науки		Мали и средни претпријатија
	Вселена		Региони на знаење
	Безбедност	Истражувачки потенцијал	
		Науката во општеството	
		Кохезионен развој на истражувањето	
		Меѓународна соработка	
		Ненуклеарни активности од Заедничкиот Истражувачки Центар	

Извор: Според информациите на Cordis - порталот

1.1 Соработка

Преку специфичната програма „Соработка“ се поддржуваат транснационални колаборативни истражувања во рамките на следниве десет приоритетни **области** (*themes*):

- **Здравје**
- **Храна, земјоделие, рибарство и биотехнологија**
- **Информатички и комуникациски технологии**
- **Нанонауки, нанотехнологии, материјали и нови производствени технологии**
- **Енергија**
- **Животна околина (вклучувајќи ги и климатските промени)**
- **Транспорт (вклучувајќи ја и аеронаутика)**
- **Социо - економски и хуманитарни науки**
- **Вселена**
- **Безбедност**

1.2 Идеи

Специфичната програма „Идеи“ се имплементира од страна на новоформиранит Европски Истражувачки Совет - ЕРЦ (*European Research Council – ERC*). ЕРЦ ќе има високо ниво на автономија и ќе ги поддржува најдобрите истражувачки проекти водени од индивидуални истражувачки тимови. Принципот на научна извонредност се единствен критериум што се зема предвид при евалуацијата на проектите. Истражувањата може да бидат спроведени во секоја научна или технолошка област вклучувајќи и инжинеринг, социо-економски и хуманитарни науки.

1.3 Луѓе

Преку специфичната програма „Луѓе“ поддршка се дава на поединци што сакаат да станат истражувачи, а европските истражувачи се стимулирани да останат и продолжат со истражувачка дејност. Исто така се настојува да се привлечат најдобрите истражувачи од целиот свет.

Програмата се имплементира преку серија од т.н. Мари Кири акции (*Marie Curie actions*) со цел да им помогне на истражувачите да изградат сопствени вештини и способности во текот на нивните кариери:

- почетни обуки за истражувачи – Мари Кири Мрежи;
- партнерства помеѓу индустријата и академијата;
- кофинансирање на регионални, национални и меѓународни програми на мобилност;
- стипендии наменети за истражувачи од Европската унија;
- меѓународни шеми на соработка;
- Мари Кири Признанија.

1.4 Капацитети

Преку специфичната програма “Капацитети” се зајакнуваат истражувачките и иновативните капацитети што и се потребни на Европа за да стане најконкурентна економија во светот базирана на знаење. Програмата ги поддржува следниве активности:

- развој на инфраструктура за истражување и оптимизирање на нивната употреба;
- зајакнување на иновативните капацитети на малите и средни претпријатија;
- региони на знаење;
- истражувачки потенцијал;
- науката во општеството;
- поддршка за развој на истражувачки политики;
- активности за меѓународна соработка.

1.5 Нуклеарни истражувања

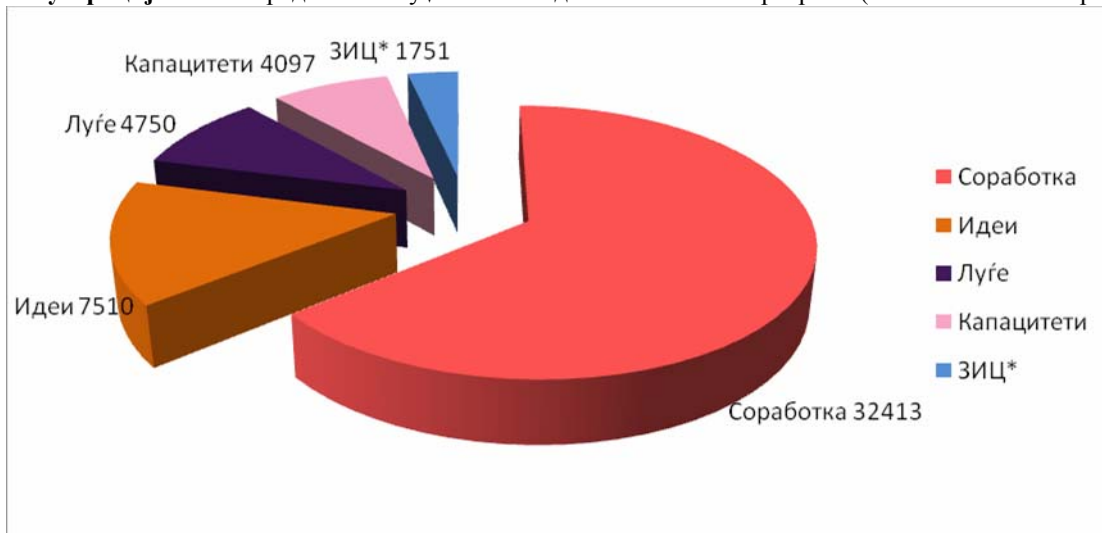
Програмата за нуклеарни истражувања и обуки опфаќа истражување, технолошки развој, меѓународна соработка, дисеминација на технички информации, како и обуки. Во рамките на оваа програма се предвидени две специфични програми:

- првата програма опфаќа: истражување на фузија на енергија и нуклеарна фисија и заштита од радијација;
- втората програма ги опфаќа активностите на Заедничкиот Истражувачки Центар во областа на нуклеарната енергија.

1.6 Буџет

Буџетот на Седмата Рамковна Програма изнесува 50,521 милијарди евра што претставува значително зголемување споредено со буџетот на претходната Рамковна Програма за Истражување. Ваквото значително зголемување на средствата за финансирање на истражувањето и развојот е во насока на остварување на претходно споменатите Лисабонски цели. Распределбата на буџетот на Седмата Рамковна Програма по Специфични Програми сликовито е претставена на следнава илустрација:

Илустрација 2 – Распределба на буџетот на Седмата Рамковна Програма (50 521 милиони евра)

Извор: http://cordis.europa.eu/fp7/budget_en.html

2. Извори на информации и поддршка за учество

2.1 Cordis портал

Најрелевантен извор на информации за сите заинтересирани што сакаат да и пристапат на Седмата Рамковна Програма претставува **CORDIS порталот**. Овој портал претставува официјален извор на информации за Седмата Рамковна Програма, нејзините Специфични Програми, теми, како и за сите последни активности и случувања поврзани со Програмата.

Илустрација 3 – Веб страна на CORDIS порталот посветен на ФП7

Извор: www.cordis.europa.eu/fp7/home_en.html

Информациите на CORDIS порталот се групирани во зависност од тоа дали се работи за мали и средни претпријатија, јавни/приватни организации, истражувачи или субјекти што доаѓаат од земји што не се членки на ЕУ.

CORDIS порталот може да ви помогне за следново:

- детално да се информирате за Програмата;
- да се информирате како да аплицирате за финансирање на вашиот проект;
- како да го контактирате Националното контакт лице за да ги добиете потребните информации и насоки од прва рака и на македонски јазик;
- да се информирате за последните новости, претстојни настани и интервјуа за Седмата Рамковна Програма;
- да ги пронајдете сите документи и публикации поврзани со Седмата Рамковна Програма;
- да се информирате и да ги пронајдете сите повици за доставување на проекти со сите документи што одат во прилог со можност да го симнете на вашиот компјутер целиот пакет потребен за подготовка на вашиот предлог проект;
- да пронајдете партнери што би се вклучиле во вашиот истражувачки проект финансиран од Седмата Рамковна Програма.

За подетални информации, видете: http://www.cordis.europa.eu/fp7/home_en.html

2.2 Национални контакт лица

Во сите земји што учествуваат во програмата формирани се мрежи составени од **Национални контакт лица** (*National Contact Points – NCPs*).

Улогата на Националните контакт лица се состои во:

- давање практични информации и совети за учество во Програмата;
- насочување на оној дел од Програмата што е интересен за вас;
- поддршка околу вашата апликација;
- помош во барањето на партнери итн.

Мрежите на Национални контакт лица претставуваат национални структури формирани и финансирани од Владите на земјите што учествуваат во Седмата Рамковна Програма. Нивната организациона поставеност варира од високо централизирани до децентрализирани мрежи. Како Национални контакт лица можат да бидат номинирани претставници на министерства, универзитети, истражувачки центри, специјални агенции, па се до приватни консултанти.

Во Република Македонија национална партнер институција одговорна за Седмата Рамковна Програма е **Министерството за образование и наука**³. Останатите Национални контакт лица одговорни за одделните Специфични Програми и области доаѓаат од останатите министерства, универзитетите и други институции. Подетални информации за мрежата на Национални контакт лица во Република Македонија може да најдете на следна веб страна: http://www.cordis.europa.eu/fp7/get-support_en.html

2.3 Европски информативен и иновативен центар во Македонија – ЕИИЦМ

Европскиот информативен и иновативен центар во Македонија (ЕИИЦМ) е дел од големата европска мрежа за поддршка на претпријатијата – Enterprise Europe Network⁴, која брои повеќе од 600 организации во 40 земји. Основната мисија на овој центар е поддршка на долготрајниот раст и одржливиот развој на малите и средни претпријатија преку воспоставување на ефикасна национална и локална инфраструктура неопходна во освојувањето на пазарот на Европската унија.

Како поддршка за учество во Седмата Рамковна Програма (ФП7), ЕИИЦМ може да ви понуди:

- информации за отворените повици на Програмата;
- наоѓање на партнери/конзорциуми за ваше заедничко учество во Програмата;
- поддршка во текот на целиот процес на подготовка на вашиот предлог проект, почнувајќи од преговорите со потенцијалните проектни партнери, поднесување на проектот, па се до остварување контакт со Европската Комисија;
- консултации во процесот на комерцијализација на вашите технолошки пронајдоци;
- организирање на работилници за подготовка на предлог проекти за Програмата.

ЕИИЦМ се реализира од страна на конзорциум од четири партнерски организации:

- Универзитетот “Св. Кирил и Методиј” (координатор),
- Фондацијата за менаџмент и индустриско истражување (Фондација М.И.Р.),
- Агенцијата за поддршка на претприемништвото на Република Македонија и
- Стопанската комора на Македонија.

³ Види: <http://www.mon.gov.mk/mk/nauka/programa-fp7>

⁴ Види: <http://www.enterprise-europe-network.ec.europa.eu>

Со оглед на тоа што Универзитетот “Св. Кирил и Методиј “ е еден од партнерите на ЕИИЦМ, не само што се остварува директна врска помеѓу научно-истражувачката и бизнис заедницата, туку и ви нуди можност за дополнителна соработка и евентуално заеднички настап во Седмата Рамковна Програма.

ЕИИЦМ е воспоставен како проект кој е финансиран од Рамковната програма за конкурентност и иновативност (ЦИП – ЕИП) и кофинансиран од страна на Владата на Република Македонија. ЕИИЦМ тесно соработува и со Националната партнер институција одговорна за Седмата Рамковна Програма во Македонија – Министерството за образование и наука, како една од организациите набљудувачи во ЕИИЦМ конзорциумот.

За подетални информации за ЕИИЦМ, видете: <http://www.eiicm.com.mk>

3. Учество во Седмата Рамковна Програма

Во принцип, учеството во Седмата Рамковна Програма е отворено за сите земји во светот. Правилата за учество и можностите за финансирање се различни за различни групи на земји.

Земјите – членки уживаат најголеми права и имаат најлесен пристап до средствата предвидени за финансирање. Истите правила важат и за асоцијативните земји (*associated countries*) т.е. оние земји што имаат потпишано договор за соработка со ЕУ во областа на науката и технологијата и што плаќаат финансиски придонес во генералниот буџет на Седмата Рамковна Програма⁵. Во оваа група на земји спаѓаат:

- земјите - членки на Европската Економска Област (Норвешка, Лихтенштајн, Исланд),
- земјите – кандидати (Македонија, Хрватска, Турција),
- потенцијалните земји – кандидати (Црна Гора, Србија, Албанија),
- Израел и Швајцарија.

Друга позначајна група на земји што може да учествуваат во Седмата Рамковна Програма се т.н. меѓународни партнер земји (Русија и останатите Источно Европски и Централно Азиски земји, земјите во развој, Медитеранските партнер земји, Земјите од Западен Балкан – Босна и Херцеговина и Косово⁶). За оваа група на земји постои дополнителен услов за учество што треба да се исполни. Потребно е овие земји (потенцијални учесници) како услов, во конзорциумот што ќе го води истражувачкиот проект задолжително да вклучат одреден број на учесници од земјите членки или од асоцијативните земји.

Во Седмата Рамковна Програма може да учествуваат широк круг на организации и индивидуални истражувачи и тоа:

- универзитети;
- истражувачки институти;
- претпријатија со сектори за иновирање;
- мали и средни претпријатија;
- асоцијации на мали и средни претпријатија или различни нивни групации;
- јавна администрација (локална, регионална или државна);
- млади истражувачи;
- искусни истражувачи;
- организации и истражувачи од трети земји;
- меѓународни организации;
- невладини организации.

Постојат одредени минимум услови што треба еден конзорциум да ги исполни за да може да учествува во Седмата Рамковна Програма.⁷

⁵ Извор: ftp://ftp.cordis.europa.eu/pub/fp7/docs/third_country_agreements_en.pdf

⁶ Извор: <ftp://ftp.cordis.europa.eu/pub/fp7/docs/icpc-list.pdf>

⁷ Подетални информации за правилата на учество може да се најдат во Регулатива Број 1906/2006 на Европскиот Парламент и Советот од 18 декември 2006 (Regulation (EC) No 1906/2006 of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006)

4. Апликација за финансирање

4.1 Работни Програми и Повици за доставување на проекти

Во рамките на секоја од Специфичните Програми на Седмата Рамковна Програма се подготвуваат и објавуваат т.н. **Работни Програми** (*Work programmes*). Работните програми претставуваат детални планови за имплементација на Специфичните Програми, темите на истражување, како и на останатите активности во Седмата Рамковна Програма. Во Работните Програми е вклучен распоред на **Повици за доставување на проекти** (*Call for Proposals*)⁸ кои ќе бидат објавени во текот на годината, и **се наведени конкретни научно-технички, економски и социјални цели што треба да се реализираат**. Разбирањето на целите наведени во Работните Програми е неопходно за подготовка на добар предлог проект. Работните Програми се ревидираат и дополнуваат секоја година и во нив се наведени детални информации за тоа какви се проекти сака Европската Комисија да финансира.

Повиците претставуваат **официјални покани до истражувачите да поднесуваат предлог проекти за специфична област на Рамковната Програма до одреден датум**. Распоредот на објавување на Повиците е наведен во Работните Програми. Информации за последните објавени Повици може да се најдат на CORDIS порталот⁹.

Во рамките на секој Повик се објавуваат сите неопходни информации и документи потребни за успешна подготовка и поднесување на проектот. На илустрацијата што следи може да видите како изгледа еден повик објавен на CORDIS порталот.

Илустрација 4 – Отворен повик објавен на CORDIS порталот

Извор: http://cordis.europa.eu/fp7/dc/index.cfm?fuseaction=UserSite.FP7DetailsCallPage&call_id=185

⁸ Во понатамошниот текст Повици

⁹ <http://cordis.europa.eu/fp7/dc/index.cfm>

Во рамките на Повикот се објавуваат следниве информации и документи:

- информација за датумот на објавување и завршување на Повикот;
- на која специфична програма и истражувачка област се однесува Повикот;
- пакет од документи неопходен за успешно подготвување на проектот:
 - образец за проектот (the call fiche),
 - работна програма,
 - Водич за апликанти (дава информации за шемите на финансирање што ќе се користат за финансирање на проектите со овој Повик).
- информација како да аплицирате преку електронскиот систем за поднесување на проекти (ЕПСС);
- пристап до останатите документи и информации што може да ви бидат потребни при подготвувањето на вашиот проект.

Комплетните текстови на Работните Програми, Повиците, Водичот за апликанти и сите останати документи се објавуваат во Службениот весник на Европската унија, како и на CORDIS порталот. CORDIS порталот континуирано се дополнува со последните информации поврзани со Повиците, како и со останати информации и услуги поврзани со истражувањето во ЕУ. CORDIS порталот ќе ви помогне да ја најдете бараната информација и да го испланирате вашиот предлог проект.

4.2 Поднесување на предлог проект

Предлог проектите се поднесуваат во периодот додека Повикот е отворен. При поднесување на предлог проектите користете го водичот за апликанти со цел поуспешно водење низ процесот и упатување кон корисните документи. Поднесувањето на предлог проектите кај Седмата Рамковна Програма се врши единствено по електронски пат. **Електронскиот сервис за поднесување на предлог проекти¹⁰ (Electronic Proposal Submission Service – EPSS)** е единствениот и задолжителен канал за поднесување на предлог проекти.

Илустрација 5 – Електронскиот сервис за поднесување на предлог проекти

Theme	Call Identifier	Funding Schemes	Deadline
Energy	FP7-ENERGY-2009-2 (Call for Proposals)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Collaborative project (generic) ▪ Coordination actions 	2009-04-29 17:00:00 (Brussels local time)
Energy	FP7-ENERGY-2009-BRAZIL (Call for Proposals)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Collaborative project (generic) 	2009-05-05 17:00:00 (Brussels local time)
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Environment (including Climate Change) ▪ Health ▪ Food, Agriculture and Fisheries, and Biotechnology ▪ Nanosciences, Nanotechnologies, Materials and new Production Technologies 	FP7-ERANET-2009-RTD (Call for Proposals)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Coordination actions 	2009-04-21 17:00:00 (Brussels local time)

Извор: <http://cordis.europa.eu/fp7/dc/index.cfm?fuseaction=UserSite.FP7SubmitProposalPage>

Важно е да се напомене дека пред употреба на ЕПСС задолжително мора да имате подготвено кратко резиме за содржината на проектот. Ова е неопходно за да се регистрирате во системот и добиете регистарски број. Со добивањето на регистарски број, вие ќе можете без ограничување да работите на вашата апликација се до конечното поднесување на проектот. Во контекст на ова, многу значајно е да се има предвид

¹⁰ <http://cordis.europa.eu/fp7/dc/index.cfm?fuseaction=UserSite.FP7SubmitProposalPage>

крајниот рок за поднесување на апликација. Корисно е да не се чека до последен момент за да се аплицира.

За сите дополнителни информации поврзани со Електронскиот сервис за поднесување на предлог проекти (ЕПСС) можете да го користите Прирачникот за употреба на ЕПСС.¹¹

4.3 Процес на евалуација на пристигнати предлог проекти

Откако успешно ќе аплицирате на отворениот Повик следува **постапката на евалуација на пристигнатите предлог проекти**. Во зависност од Повикот, процесот на евалуација може да биде едностепен или двостепен.

Кога ќе пристигне предлог проект, прво се проверува дали ги исполнува основните критериуми:

- Дали апликацијата е комплетна т.е. дали ги содржи двата неопходни делови:
 - Дел А (административен дел на проектот) и
 - Дел Б (научна содржина на проектот).
- Дали е запазен крајниот рок за аплицирање и
- Дали е запазен минималниот број на квалификувани учесници.

Во следната фаза, секоја пристигната апликација се евалуира од т.н. консензус група составена од минимум тројца надворешни експерти што се ангажирани од Комисијата и се регистрирани во посебна база на експерти.

Експертите што вршат евалуација на пристигнатите апликации мора да исполнуваат одредени услови за да можат да бидат ангажирани од Комисијата:

- да бидат експерти во својата област;
- да го имаат потребното искуство;
- да немаат конфликт на интереси.

Пред да бидат ангажирани од Комисијата, експертите мора да потпишат декларација со која потврдуваат дека немаат конфликт на интереси. Без оваа декларација нема да им биде дозволено да работат.

Секоја пристигната апликација се оценува врз основа на додадената вредност што ја поседува и според серија на критериуми за кои се даваат оценки од еден до пет. За да помине понатаму, проектот мора да ја добие пропишаната минимум оценка за секој критериум (вообичаено е 3 од 5, додека за критериумот очекувано влијание минимумот е 4 од 5), како и да ја достигне границата на минимум вкупни поени (10 од 15).

Секоја апликација се оценува според следниве критериуми:

1. НАУЧЕН И ТЕХНИЧКИ КВАЛИТЕТ	2. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА	3. ОЧЕКУВАНО ВЛИЈАНИЕ
<ul style="list-style-type: none">▪ Концепт, цели▪ Иновативен карактер▪ Технолошки прогрес▪ Научна и технолошка методологија, работен план	<ul style="list-style-type: none">▪ Менаџмент▪ Квалитет и искуство на учесниците▪ Конзорциум▪ Ресурси	<ul style="list-style-type: none">▪ Очекувано влијание▪ Дисеминација и искористување на резултатите од проектот▪ Права на интелектуална сопственост

Табела 1 – Критериуми за оценување на проекти

¹¹ <http://cordis.europa.eu/documents/documentlibrary/91055671EN6.pdf>.

Улогата на Комисијата во процесот на евалуација на пристигнатите апликации е во насока на неутрално информирање, а не во насока на давање свое мислење. Доколку во некои ситуации експертите не можат да постигнат консензус околу некоја апликација, Комисијата им помага давајќи им повеќе време или ангажирајќи дополнителни експерти.

Во следната фаза на процесот на евалуација група од минимум десет евалуатори вршат контрола на квалитетот на апликациите, дополнително ги разгледуваат резултатите добиени од консензус групите, ги одделуваат апликациите со исти оценки и вршат рангирање согласно добиените резултати.

На крајот од процесот на евалуација, евалуаторите доставуваат до Комисијата евалуационен извештај за секоја апликација во кој се наведени оценки, технички коментари, како и критики и сугестии за подобрување на проектот. Пред да се донесе било каква одлука, овие забелешки се проследуваат до поднесувачите на проектот и истите не претставуваат ниту понуда, ниту пак одбивање на проектот за финансирање. Евалуационите извештаи за секоја апликација се поднесуваат до Комисијата рангирани според добиените резултати. Комисијата одлучува дали ќе ги прифати или ќе ги одбие препораките на евалуаторите за тоа кои проекти да ги финансира. Во 99% од случаите Комисијата одлучува да ги следи препораките на евалуаторите.

Како дополнителна контрола на самиот процес на евалуација е ангажирањето на независни набљудувачи од страна на Комисијата, кои не поседуваат некоја посебна експертиза и повеќе се ангажирани да дадат свое мислење за самиот процес на евалуација, а не за пристигнатите апликации.

Евалуационите извештаи заедно со извештаите на независните набљудувачи и статистичкиот преглед се поднесуваат до Програмските Комитети. Статистичкиот преглед се состои од две листи: ранг листа на одобрени проекти за финансирање и листа на одбиени проекти. Во случај Комисијата да не ги послушала препораките на евалуаторите за некои проекти, тогаш Програмските Комитети вршат многу детална анализа на одлуката на Комисијата.

4.4 Одобрен проект

Откако ќе се дефинира конечната листа на одобрени проекти за финансирање, Комисијата влегува во **процес на научни/технолошки преговори со координаторот на конзорциумот на одобрените проекти**. Во текот на процесот, Комисијата ги користи коментарите на експертите **со цел подобрување на проектите**.

По дефинирањето на конечната верзија на проектот и улогите на секој од членовите во конзорциумот следува потпишување на **Договор за формирање на конзорциум во кој се регулирани правата и обврските на членовите на конзорциумот**.

По потпишувањето на овој Договор следува потпишување на **Грант Договорот за кофинансирање на проектот**. Пред да се потпише Грант Договорот, Комисијата прво ги презентира резултатите од преговорите на Програмските Комитети за да добие формално мислење. Откако ќе се добие потврда од Програмските Комитети, се потпишува Грант Договор помеѓу координаторот на конзорциумот и Комисијата во кој се регулирани правата и обврските на договорните страни.

5. Финансирање на проектот

Основниот принцип на финансирање на Седмата Рамковна Програма е **кофинансирањето**. Ова значи дека Европската Комисија не купува истражувачки услуги, туку **дава грантови на проекти и учествува со одреден процент во вкупните трошоци**.

Поголемиот дел од средствата во Седмата Рамковна Програма ќе бидат потрошени на грантови за кофинансирање на истражување, технолошки развој и на демонстративни проекти. Активностите што ќе бидат финансирани преку Седмата Рамковна Програма мора да поседуваат т.н. Европска додадена вредност. Клучен аспект на Европската додадена вредност претставува транснационалната соработка.

Финансирањето на проектите во Седмата Рамковна Програма се врши преку три форми на грантови:

- повраток на средства за валидни трошоци (reimbursement of eligible costs),
- вкупен надоместок (lump sums) и
- утврдена или рамна стапка на финансирање (flat – rate).

Горенаведените форми на грантови може да бидат искористени за покривање на целата шема на финансирање поединечно или во комбинација. Во поголемиот број случаи ќе се користи грантот „повратокот на средства за квалификувани трошоци“ додека финансирањето преку *lump sums* и *flat – rate* е воведено за да се олесни пристапот до финансирање на субјектите што доаѓаат од земјите што не се членки на ЕУ. Подетални информации за финансирање на проектите може да најдете во Водичот за финансирање¹².

5.1 Видови на проекти

Активностите поддржани од Седмата Рамковна Програма ќе бидат финансирани преку серија на т.н. **Шеми на финансирање**¹³ (*Funding schemes*). Шемите на финансирање се **видови на проекти преку кои Седмата Рамковна Програма ќе биде имплементирана**. Генералната поделба на шемите на финансирање е на **директни и индиректни акции**.

Во рамките на индиректните акции постојат следниве шеми на финансирање:

А) Шеми на финансирање за поддршка на акции примарно имплементирани преку Повици:

1. Проекти на соработка (Collaborative projects);

Проектите на соработка се фокусирани истражувачки проекти со јасно дефинирани научни и технолошки цели (развој на ново знаење, нови технологии, производи или демонстративни активности). Овие проекти се водени од конзорциум составен од учесници од различни земји.

2. Мрежи на извонредност (Networks of Excellence);

Преку Мрежите на извонредност се поддржуваат т.н. заеднички програми на активности што ќе бидат имплементирани од оние истражувачки организации подготвени

¹² http://ftp.cordis.europa.eu/pub/fp7/docs/financialguide_en.pdf

¹³ Подетални информации за шемите на финансирање може да се најдат во Регулатива Број 1982/2006 на Европскиот Парламент и Советот од 18 декември 2006 Анекс 3 (Regulation (EC) No 1982/2006 of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 Annex III)

функционално да интегрираат значаен дел од нивните активности и капацитети во одредена област. Имплементирањето на заедничките програми на активности подразбира формално обврзување од страна на инволвираните истражувачки организации.

3. Координативни активности и активности за поддршка (Coordination and support actions);

Со координативните активности и активностите за поддршка се поддржуваат следниве активности: координација, вмрежување, дисеминација, стимулирање на учество на малите и средни претпријатија, но не и самиот процес на истражување.

4. Индивидуални проекти (Support for 'frontier' research);

Поддршка на проекти водени од индивидуални национални или транснационални истражувачки тимови финансирани од Европскиот Истражувачки Центар.

5. Поддршка за обука и напредување во кариерата за истражувачите (Support for training and career development of researchers);

Оваа мерка главно се користи за имплементација на Мари Кири акциите.

6. Истражувања за поддршка на специфични групи (посебно мали и средни претпријатија) – (Research for the benefit of specific groups (in particular SMEs)

Поддршка на истражувачки и технолошко развојни проекти водени од организации како универзитети, истражувачки центри или правни тела. Резултатите од истражувањата ќе ги користат различни специфични групи, посебно малите и средни претпријатија.

Б) Шеми на финансирање за поддршка на акции имплементирани на основа на одлуки од Советот и Европскиот Парламент на предлог на Европската Комисија:

Како директни акции се сметаат оние активности имплементирани од Заедничкиот Истражувачки Центар (*Joint Research Centre*).

Во табелата 2 ќе најдете кои активности се финансираат со секоја шема на финансирање и која е максимум стапката на повраток на квалификувани трошоци.

Табела 2 – Стапки на финансирање, шеми на финансирање и видови активности

Видови на активности/ Шеми на финансирање	Истражувачки, технолошко развојни и иновативни активности	Демонстративни и активности	Обуки	Активности на дисеминација	Активности за управување со конзорциумот
Големи проекти на соработка	- големи компании 50% - останати 75%	50%	100%	100%	100%
Мали проекти на соработка	- големи компании 50% - останати 75%	50%		100%	100%
Мрежи на извонредност	- големи компании 50% - останати 75%				100%
Координативни активности и активности за поддршка			100% (само за активности на координација)		100%
Истражување за поддршка на специфични групи (посебно МСП)	- големи компании 50% - останати 75%		100% (само за заеднички истражувања)		100%

Извор: <http://www.finance-helpdesk.org/front/ShowCategory.aspx?ItemID=879>

Дел II Мали и средни претпријатија (МСП) во Седмата Рамковна Програма

- 1. Учество на МСП во Седмата Рамковна Програма**
- 2. Истражувачки мали и средни претпријатија**
- 3. Мали и средни претпријатија кои набавуваат истражувања**

1. Учество на МСП во Седмата Рамковна Програма

Седмата Рамковна Програма обезбедува финансиска поддршка за транснационални истражувања за и од страна на малите и средни претпријатија (МСП) кои сакаат да ја подобрат својата конкуритивност, преку зголемување на инвестициите во истражувачки активности. На тој начин тие ќе се здобијат со знаења за раст во Европа чија економија се базира на знаење.

Три од четирите специфични програми кои ја сочинуваат ФП7, нудат можности за учество на малите и средни претпријатија:

- **Специфична Програма Соработка:** која ја промовира соработката во истражување;
- **Специфична Програма Луѓе:** која ги развива човечките потенцијали и
- **Специфична Програма Капацитети:** која ги јакне капацитетите за истражување.

Што се однесува до учество во **Специфичната Програма Идеи**, како и секоја организација, и истражувачките тимови составени од мали и средни претпријатија можат да се натпреваруваат во рамки на оваа Програма врз основ на научна извонредност. Оваа програма поддржува истражувачки тимови кои истражуваат во сите полиња и се натпреваруваат на европско ниво на сите научни и технолошки полиња, вклучително и инжењерство¹⁴.

Како учесници во Седмата Рамковна Програма можат да се јават разни компании, истражувачки центри, организации или индивидуалци регистрирани во било која земја. Ова несомнено ги вклучува малите и средни претпријатија (МСП), нивните асоцијации или групации со претпоставка дека ги исполнуваат минимум условите за учество. Треба да се напомене дека правилата кои важат се различни и зависат од иницијативата за истражување.

Еуростарс Програмата на EUREKA¹⁵, претставува Програма за финансирање и поддршка која е посебно наменета за МСП. Целта на Еуростарс е да ги мотивира МСП сè повеќе да се вклучуваат во меѓународни заеднички истражувачки проекти, а тоа го прави преку олеснување на нивниот пристап за финансирање и поддршка.

1.1 Подготовка за учество

Со цел што поуспешно учество и што поефикасна подготовка, доколку како претпријатие сте заинтересирани да превземете било каков чекор се препорачуваат неколку основни и едноставни чекори:

Чекор 1: Спроведување на краток тест

Тестот кој се наоѓа на веб-страната на Европската Комисија¹⁶ ги содржи следните 4 прашања:

1. Дали организацијата која вие ја претставувате е активна во економски активности?
2. Дали таа има помалку од 250 вработени?

¹⁴ Повеќе информации за оваа програма: http://cordis.europa.eu/fp7/ideas/home_en.htm

¹⁵ EUREKA е меѓувладина иницијатива со цел да придонесе во подобрување на европската конкурентност преку поддршка на претпријатија. Повеќе информации можете да добиете на следната веб-страница: <http://www.eurostars-eureka.eu/>

¹⁶ <http://ec.europa.eu/research/sme-techweb>

3. Дали таа има годишен обрт кој не преминува 50 милиони Евра? Дали на сметката на вашата организација се наоѓаат не повеќе од 43 милиони Евра?
* треба да се одговори позитивно на барем едно од овие две прашања!
4. Дали таа е автономна?

Доколу одговорите позитивно на сите четири поставени прашања тогаш вашата организација со сигурност ги исполнува основните услови за да се квалификува во категоријата 'мали и средни претпријатија' (МСП) според дефиницијата која ја користи Европската Комисија. Тоа воедно значи дека можете да преминете на вториот чекор.

Чекор 2: Детерминирајте во која група МСП спаѓа вашето претпријатие

ФП7 препознава две категории мали и средни претпријатија:

- **истражувачки мали и средни претпријатија** - МСП кои имаат капацитет за спроведување на истражувања;
- **мали и средни претпријатија кои набавуваат истражувања** - МСП кои не се во состојба да спроведуваат истражувања и истите ги набавуваат преку истражувачки институции, универзитети, истражувачки куќи, и други снабдубачи на истражување и технологија.

Според тоа во која категорија спаѓа вашето претпријатие, согласно горенаведената класификација полесно ќе може да се ориентирате понатаму за тоа кои фондови и кои повици се однесуваат на вас и можат да ви асистираат на вашите потреби.

2. Истражувачки мали и средни претпријатија

Претпријатија кои имаат капацитет самостојно да спроведуваат истражувања можат да учествуваат во:

- Специфичната Програма Соработка, и тоа во 10-те истражувачки области,
- Специфичната Програма Луѓе (Мари Кири акциите -линија за иднустрија и академија) и
- Програмата ЕУРОСТАРС.

2.1 Специфична Програма Соработка

Специфичната Програма Соработка е срцето на ФП7 и опфаќа две третини од севкупниот буџет на програмата. Таа е наменета и има за цел овозможување на заедничките истражувања низ цела Европа преку транснационални индустриски конзорциуми. Истражувањето се реализира во рамките на десетте приоритетни истражувачки области од кои секоја има своја стратегија наменета за МСП како и преку *Заедничките технолошки иницијативи* - механизам преку кој се овозможува поширока рамка на соработка помеѓу МСП, истражувачките институции и индустријата на европско ниво.

Илустрација 6 – Преглед на Специфичната Програма Соработка со десетте области

Соработка	Здравје
	Храна, земјоделие, рибарство и биотехнологија
	Информатички и комуникациски технологии
	Нанонауки, нанотехнологии, материјали и нови производствени технологии
	Енергија
	Животна технологија (вклучувајќи ги и климатските промени)
	Транспорт (вклучувајќи ја и аеронаутиката)
	Социо-економски и хуманитарни науки
	Вселена
	Безбедност

Извор: Според информациите на Cordis - порталот

Минимум 15% од вкупните финансиски средства на располагање на специфичната Програма Соработка се предвидува да бидат наменети и искористени од страна на МСП. Поголемите иницијативи кои го поддржуваат учеството на МСП се оние повици со кои се дава предност на теми од интерес за МСП, повици кои се исклучиво наменти за МСП, буџет во рамки на одредени повици кој е однапред определен за МСП, како и мерки за координација и поддршка.

Треба да се напомене дека начинот на учество на МСП не е униформиран во рамки на сите истражувачки области. Посебно внимание се посветува на зголемување на учеството на МСП во некои Повици за доставување на предлози, особено оние кои се однесуваат за МСП кои имаат за цел зголемување на своите знаења. Очекуваните резултати од овие проекти треба да бидат од интерес и потенцијална потреба на МСП, додека пак конзорциумите треба да внимаваат значителен дел од финансиските добра кои се кофинансираат од страна на Европската Комисија да бидат наменети за МСП партнери во конзорциумите.

2.1.1 Здравје

Буџет:

Со ФП7 6 милијарди евра се наменети за приоритетната област Здравје, од кои 15% (околу 900 милиони евра) се очекува да се доделат на мали и средни претпријатија. Приоритет за истражувачката област Здравје е да се вклучат мали и средни претпријатија кои се занимаваат со високи технологии во проекти поддржани преку специфичната програма.

Цели:

Цел на оваа приоритетна област е општо да го подобри здравјето на граѓаните во Европа и да ја зголеми компетитивноста на компаниите активни во здравствениот сектор во Европа. Исто така, се труди да обрне внимание на поголемите проблеми кои се јавуваат во овој сектор како на пример епидемиите. Најголем акцент ќе се стави на транснационалните истражувања (да се применат добиените резултати од спроведените истражувања во клинички апликации), развој и валидација на нови терапии, методи за промоција на здравјето и заштита од болести, алатки за дијагностика и технологии, како и одржливи и ефикасни системи за здравствена заштита. Посебено внимание ќе се обрне на здравјето на децата, здравјето на постарата популација, родови прашања, меѓународна соработка, разни групи на пациенти и учество на малите и средни претпријатија.

Теми на истражување:

Трите столбови на активности кои се покриваат од страна на ЕУ-финансираните истражувања од областа Здравје вклучуваат истражувања во:

- биотехнологија, генерички алатки и медицински технологии за човековото здравје;
- преточување на истражувањата за здравјето на човекот;
- оптимизација на доставата на здравствена нега на граѓаните на Европа.

Оваа приоритетна област ќе придонесе за адресирање на повеќе прашања:

- поефикасен придонес на Европа во меѓународните напори за сузбивање на болести од глобална важност;
- зајакнување на истражувањата во областа на здравјето кои се водени од страна на политики на европско ниво, и посебно споредбата на модели, системи и податоци на националните бази на податоци;
- поддршка на Европската технолошка платформа (*European Technology Platform*) за иновативна медицина;
- придонесе во развивање на норми и стандарди за нови напредни терапии (пр. Генеративна медицина) потребни за да се помогне на индустријата на ЕУ во справувањето со светската конкуренција;
- земање предвид и интегрирање на родовите прашања во истражувањата;
- двете стратешки прашања: здравјето на децата и здравјето на популацијата која старее.¹⁷

Можности за МСП

Спроведување на истражување со цел детекција, дијагноза и следење, развивање на слики и механизми за анализа се само неколку можности за кои се препорачува ваше вклучување како МСП. Вклучување на МСП се очекува и во имунотерапијата, и регенеративната медицина. Истражување во областа на анти-микробиската

¹⁷ Годишна програма за истражување во областа Здравје

истрајност на лековите е тема на која се очекува придонес од страна на МСП како и борбата против се поприсутните епидемии и запоставените заразни болести.¹⁸

Обемот на истражувањата во областа Здравје е многу широк со можности за финансирање на такви истражувања и преку други области, како: Храна, Земјоделие, Рибарство и Биотехнологија, Информатички и комуникациски технологии, Нанонауки.

Иновативниот потенцијал на истражувачките МСП, е признаен и активно се бара нивното учество во истражувањата поддржани од страна на Европската унија, како на пример:

- МСП кои се занимаваат со високи технологии (*high-tech*);
- МСП кои се занимаваат со нудење на услуги (менаџмент или експертиза од областа на интелектуалната сопственост).

2.1.2 Храна, Земјоделие и Рибарство, и Биотехнологија

Буџет:

Со ФП7 се предвидува да се инвестира околу 1.9 милијарди евра во оваа област.

Цели:

Целта на оваа истражувачка област е да финансира истражувања во областа Храна, Земјоделие и Рибарство, и Биотехнологија и да ја зголеми продуктивноста и конкурентноста преку воспоставување на Европска био-економија заснована на знаење.

Оваа истражувачка област се фокусира на следните три столбови на активности и опфаќа:

- одржливо производство и управување со биолошките извори од земја, шума и водени средини;
- од вилушка до фарма: храна, вклучувајќи морска храна, здравје и благосостојба;
- наука за животот, биотехнологија и биохемија за одржливи производи и процеси кои не ја вклучуваат храната.

Оваа истражувачка област ќе придонесе за адресирање на повеќе прашања:

- зголемена потреба за побезбедна, поздрава и храна со повисок квалитет;
- одржливо користење и производство на обновливи био-извори;
- зголемена опасност од епизоички и зоонотички болести и болести поврзани со храна;
- закани за одржливоста и безбедноста на земјоделието, стопанисувањето со води и рибарството;
- зголемена побарувачка за храна со висок квалитет, земајќи ја предвид благосостојбата на животните како и земјените и крајбрежните контексти и одговор на посебните диететски потреби на потрошувачите.

Доколку вашата компанија се занимава со некоја од горенаведените дејности, важно е да се знае дека работната програма на оваа истражувачка област е наменета да привлече индустриски учесници, посебно мали и средни претпријатија кои можат да бидат крајни корисници на новите технологии:

- одгледувачки компании;
- МСП или земјоделски задруги вклучени во производство (главно инжењерски компании);
- технолошки базирани компании за биотехнологија (земјоделска или индустриска биотехнологија).

¹⁸ http://cordi.europa.eu/fp7/cooperation/health_en.html

Унапредување на технологијата во издржливо управување, производство и користење на биолошки ресурси (микробски, растителен и животински) ќе создаде база за побезбедни и конкурентни производи и услуги во земјоделието, рибарството, прехранбените производи, сточната храна, здравјето, индустриските базирани и поврзани со шумарство.

Можности за МСП

Оваа приоритетна област во голема мера е создадена за да ги приближи малите и средни претпријатија кои можат да се јават како крајни корисници на технологии или субјекти кои создаваат технологии. На пример, активното учество на МСП кои се занимаваат со производство на храна може да им помогне на оние компании кои се занимаваат со амбалажирање и обележување на сточна храна. Мора да се напомене дека учеството на МСП кои се занимаваат со високи технологии е неопходно за секој од повиците за истражување кои се однесуваат на мерки на тема човечка исхрана.¹⁹

Обемот на истражување во областа Храна е многу широк со можности за финансирање на такви истражувања и преку други области, како што се: Здравје, Информатички и комуникациски технологии, Нанонауки, Енергија, Околина, Транспорт и Вселена.

2.1.3 Информатички и комуникациски технологии

Буџет:

Со ФП7 9.1 милијарди евра се наменети за финансирање на истражувања во оваа област. Споредено со преостанатите истражувачки области, оваа област е најобемно финансирана.

Цели:

Со цел обезбедување на водечкото место на Европа во информатичката и комуникациската технологија, Европската комисија ги охрабрува МСП да ги користат можностите кои ги нуди оваа истражувачка област фокусирајќи се на следните седум клучни предизвици, (како и на хоризонталните мерки како што е меѓународна соработка):

1. Сеопсежна и кредибилна инфраструктура на мрежи и услуги.
2. Когнитивни системи, интеракција и роботика.
3. Компоненти, системи и инжењерство.
4. Дигитални библиотеки и содржини.
5. Одржлива и персонализирана здравствена нега.
6. Мобилност и одржливост на животната средина како и ефикасност во користење на енергијата.
7. Независно живеење и вклучителност.

Информатичката и комуникациската технологија како област, со своите истражувања наменети за долгорочни цели и цели со висок ризик е свртена кон иднината. Овие технологии исто така се нарекуваат Технологии кои се во развој и и припаѓаат на иднината (*Future and emerging technologies*).

¹⁹ http://cordis.europa.eu/fp7/cooperation/food_en.html

Европската Комисија постојано ги охрабрува малите и средни претпријатија за учество во секоја од клучните предизвици бидејќи тие имаат неприкосновена улога во иновативноста и економскиот раст.

Можности за МСП

Областа ИКТ за малите и средни претпријатија нуди повеќе можности:

- да добиете финансиска поддршка за спроведување на високоризични истражувања и истражувања кои се во рана и во фаза на развој;
- да градите стратешки партнерства;
- да оперирате надвор од своите локални пазари со повеќе иновативни производи и/или услуги.

Опсегот на истражувањето во ИКТ областа е многу широк и со можности за финансирање на истражувања и преку останатите девет истражувачки области на Програмата Соработка.²⁰

2.1.4 Нанонауки, нанотехнологии, материјали и нови производни технологии (НМП)

Буџет:

Со ФП7 3.5 милијарди евра се наменети за финансирање на истражувања од НМП, од кои 350 милиони се предодредени за повикот *Финансирање на областа НМП* кој им помага и на новите високо технолошки индустрии, како и на традиционалните индустрии базирани на знаење кои произведуваат стоки и услуги со повисока вредност.

Цели:

Цел на оваа приоритетна област е да финансира истражувања, развој, демонстративни и координативни проекти, кои ќе го потпомогнат генерирањето на знаења и компетитивност во европската индустрија. Ова ќе обезбеди таа да се претвори од индустрија која се фокусира на извори во индустрија која се фокусира на знаења.

Посебно внимание се обрнува на следниве области:

- нанонаука и нанотехнологии;
- материјали;
- ново производство;
- интеграција на технологии и индустриски апликации.

Можности за МСП

Нанонауката, нанотехнологиите, материјалите и новите производни технологии се посебно важни за малите и средни претпријатија. Повици наменети за малите и средни претпријатија се објавуваат во секоја од специфичните подобласти на оваа истражувачка област со цел јакнење на научната и технолошка база на малите и средни претпријатија и производство на иновативни решенија. Повиците наменети за МСП треба да бидат предводени со апликации од страна на самите оние МСП кои имаат капацитет да спроведуваат истражувања. Во таквите проекти, минимум 50% од севкупната ЕУ алокација за проектот треба да биде наменета за МСП-учесник во истиот.²¹

²⁰ http://cordis.europa.eu/fp7/capacities/research-sme_en.html

²¹ http://cordis.europa.eu/fp7/cooperation/nanotechnology_en.html

Обемот на истражувањета во областа Нанонаука, нанотехнологиите, материјали и нови производи ви дава можности за финансирање на истражувања и во рамки на другите истражувачки области на Програмата Соработка.

2.1.5 Енергија

Буџет

Обемот на истражувачката област Енергија во ФП7 изнесува 2.3 милијарди евра. Оваа истражувачка област е од голема важност поради очекувањата дека глобалната побарувачка од енергија ќе се зголеми за 60% во следните 30 години, и поради тоа што над 90% од европските емисии на CO₂ се како резултат на искористеност на енергија. Од таа причина, потребно е да се развие исплатлива енергетска економија за Европа и секако за остатокот од светот, со што ќе се создаде регион кој ќе биде во можност да се натпреварува на глобално ниво.

Цели

Со истражување во областа Енергија во рамки на ФП7 се цели кон помош при адаптација на сегашниот во поконкурентен систем, кој е исто така побезбеден и одржлив. Со оваа истражувачка област се цели кон создавање на поголем микс на извори на енергија, посебно оние обновливите, нови средства за нејзин пренос како и незагадувачки извори. Преку спроведување на истражување во оваа област се очекува да се намали зависноста од увозни горива.

Можности за МСП

Малите и средни претпријатија се клучна алка во ланецот на енергијата. Активното учество на малите и средни претпријатија во процесот на истражување и дисеминација е инструментално во создавањето на важните и нови индустриски сектори како оние на создавање на нови и обновливи видови енергија. Учеството на МСП во ФП7 е поддржано преку две активности кои имаат за цел донесувањето на МСП на енергетскиот сектор и се надоврзуваат на ЕТИ проектите (Економска и технолошка интелигенција) од ФП6. Овие активности се: иновирање на МСП во областа на енергијата, и улогата и влијанието на МСП во истражувањето во областа на енергијата во производствената индустрија.²²

Во рамки на ФП7 се предлагаат следните области во кои може да се реализира истражување:

1. Водород и гориво
2. Генерирање на обновлива струја
3. Производство на обновливо гориво
4. Обновливи средства за греење и ладење
5. Технологии за изолирање и складирање на CO₂ со цел создавање на генерација на нула емисии
6. Чиста технологија на јаглен

Можностите за истражување во областа Енергија исто така вклучуваат можности за финансирање преку другите истражувачки области на ФП7 како што се на пример областа Храна (биотехнологија), Нанотехнологиите и Транспорт. Ова подразбира истражување во областите Храна и земјоделие, Рибарство и биотехнологија, Информатички и комуникациски технологии, Нанонауки.

²² http://cordis.europa.eu/fp7/cooperation/energy_en.html

2.1.6 Околина (вклучувајќи ги климатските промени)

Буџет:

1.8 милијарди евра се определени за финасирање на оваа приоритетна истражувачка област во ФП7.

Цели:

Целта на оваа приоритетна област е да поддржува истражувања кои ќе ги унапредат знаењата кои се однесуваат на врската помеѓу климата, биосферата, екосистемите и човековите активности и создавање технологии, инструменти и услуги со кои ќе обезбеди одржлив развој.

Оваа област се фокусира на 4 главни активности кои вклучуваат:

- климатски промени и ризик од загадување;
- одржливо управување со изворите;
- технологии на животната средина;
- инструменти за следење и проценка на земјата.²³

Можности за МСП

Повиците за истражувања кои се објавуваат под истражувачката област Околина се наменети за апликанти од индустријата но со специфичен фокус на истражувањата на теми релевантни за малите и средни претријатија како што се: одржлива вода, мапирање на почва, технологии за управување со отпад, контрола на опасни хемикалии и проценка на можни ризици на животната средина.²⁴

Обемот на истражувањата за областа Околината е мошне широк и дава можности за финансирање на истражувања и во другите истражувачки области на програмата Соработка, како што се: Здравје, Храна, Информатички и комуникациски технологии, Нанонауки, Енергија, Транспорт и Вселена.

2.1.7 Транспорт (вклучувајќи и Аеронаутика)

Буџет:

На оваа приоритетна област во рамки на ФП7 и се доделени 4.1 милијарди евра. Европскиот транспортен сектор игра важна улога во транспортот на луѓе, стоки и е клучен елемент за општиот напредок. Исто така се бараат начини за намалување на негативните ефекти и последици по животната средина на сè помобилното општество, користењето на енергијата, здравјето и безбедноста.

Цели:

Главна цел на приоритетната област Транспорт е да развива посигурен, поеколошки и поинтелегентен сеевропски транспортен систем кој ќе биде од полза на сите граѓани, почитување на животната средина и зголемување на конкурентноста на европската индустрија.

Оваа област се фокусира на 3 главни активности и тоа:

- аеронаутика и воздушен транспорт;
- одржлив површински транспорт- железница, пат и вода;

²³ Годишна програма за истражувачката област Животна средина

²⁴ http://cordis.europa.eu/fp7/cooperation/environment_en.html

- глобалниот европски сателитски систем за навигација (ГНСС).
Преку оваа истражувачка област веќе се поддржува и ГНСС, Галилео и ЕГНОС (*European Geostationary Navigation Overlay Service*) кои претставуваат услуги за водење и мерење на времето и за ефикасно користење на сателитската навигација.

Можности за МСП

Оваа истражувачка област ја истакнува важноста од учеството на МСП кои ќе бидат влијателни двигатели на технолошките иновации. Посебен акцент се става на формирањето и појавата на нови мали и средни претпријатија кои ќе се занимаваат со високи технологии (*high-tech*), посебно оние активни во напредните транспортни технологии и активностите поврзани со услуги. Доколку едно МСП развива дејност во некоја од веќе споменатите области, планираните мерки ќе можат да ги кофинансираат преку вклучување/аплицирање на некој од повиците од приоритетната област Транспорт. Во текот на целиот период на ФП7 се планира да се објават 5 повици за доставување на предлози (во 2007, 2008, 2010, 2011 и 2012 година).²⁵

Опсегот на истражување во областа Транспорт е многу широк и со можност за финансирање на такви истражувања и преку останатите девет истражувачки области на програмата Соработка, особено во областа Информатички и комуникациски технологии, Здравје и Околина.

2.1.8 Социоекономски и хуманитарни науки

Буџет:

Европската Комисија одделува 610 милиони евра за спроведување на истражувања во оваа приоритетна област во рамки на ФП7.

Цели:

Целта на приоритетната област Социоекономски и хуманитарни науки е да придонесе за подобро разбирање на комплексните и поврзаните социоекономски предизвици со кои се соочува Европа.

Обемот на истражувања во општествено економските науки и хуманитарните науки во ФП7 ќе придонесе да се одговорат некои прашања поврзани со:

- раст, вработување и конкурентност како и општество на знаење;
- комбинирање на социјалните, економските и целите од животната средина (одржлив развој) во рамки на европска перспектива;
- трендови во општеството и нивни импликации;
- Европа во светот (трговија, миграција, сиромаштија, криминал, конфликти и нивно разрешување);
- граѓанинот во Европската унија;
- социо- економски и научни индикатори.

Обемот на истражувања во областа на хуманитарните науки дозволува спроведување на овие истражувања и во истражувачките области Здравје, Информатички и комуникациски технологии, Околина и областа Безбедност.

²⁵ http://cordis.europa.eu/fp7/cooperation/transport_en.html

Можности за МСП

Во оваа приоритетна истражувачка област, посебно не се нагласува учеството на МСП. Но, секако дека постојат повеќеслојни истражувачки области и активности во кои се споменуваат мали проекти на соработка како што се недефинирани инвестиции и иновации во Европа, структурни промени, регионален развој и социјални трендови.²⁶ Тоа потенцијално значи дека самите МСП ќе треба да ја детерминираат најсоодветната улога за реализација на својата мерка во рамките на оваа истражувачка област.

Финансирањето преку ЕРА-НЕТ ги вклучува хуманитарните науки во Европската Истражувачка област која ги координира активностите на националните истражувачки совети во областа на хуманитарните науки формирани уште во рамки на ФП7. ЕРА-НЕТ исто така делумно ја покрива реализацијата на плановите да се воспостават големи европски грантови за финансирање на истражувања од областа на хуманитарните науки.

2.1.9 Вселена

Буџет:

Буџетот наменет за оваа приоритетна истражувачка област во ФП7 изнесува 1.4 милијарди евра, што претставува значително зголемување во споредба со алокациите во ФП6. Од предвидените средства, околу 85% ќе бидат наменети за Глобалното следење на животната средина и безбедност (ГМЕС), додека останатите 15% се алоцирани за јакнење на вселенските испостави и за хоризонталните мерки.

Цели:

Цел на приоритетната истражувачка област Вселена е да ја поддржи Европската вселенска програма преку развивање на таков систем за Глобално следење на животната средина и безбедност (ГМЕС) кој ќе им биде од полза на граѓаните преку можности за технолошки развој и ќе и помогне на конкурентноста на европската вселенска индустрија.

ГМЕС како систем има важна улога во управувањето со последиците од природните непогоди и климатските промени. ФП7 ќе придонесе и во развојот на европска вселенска политика и ќе биде комплементарна на националните истражувања спроведувани во земјите членки на Унијата и европската Агнетија за вселена.

Истражувањето ќе се фокусира на следните области:

- апликации базирани во вселената кои ќе му служат на општеството во Европа;
- истражување на вселената и
- истражување и технолошки развој со цел јакнење на вселенските бази.

²⁶ http://cordis.europa.eu/fp7/cooperation/socio-economic_en.html

Можности за МСП

Истражувањата во областа Вселена се фокусираат на развој на нови технологии и претставуваат стратешки индустриски сектор. Во оваа област постојат големи можности за малите и средни претпријатија кои се важни чинители и учесници во глобалниот трговски пазар на производство на сателити, услуги за лансирање, сателитски оператори и разни провајдери потребни во оваа индустрија.

Можности за МСП постојат и во рамки на ГМЕС и тоа за најсовремено процесирање на податоци, моделирање, симулации и анализа на слики, како и за областите на менаџирање на земјени површини, урбанистичко планирање, крајбрежни средини и квалитет на воздухот. Доколку вашето претпријатие развива некоја од горенаведените технолошки решенија се препорачува да ги следи повиците, да се вклучи во некоја веќе започната иницијатива или пак да иницира проект кој би се ко-финансирал преку расположливите средства од оваа истражувачка област. Од друга страна, ГМЕС активно ќе ги вклучува МСП во севкупниот циклус на услуги. Искуствата од ФП6 покажуваат дека МСП се посебно активни во секторот вселена, и тоа со 22% учество во активности.²⁷

Можностите кои ги нуди истражувањето во областа Вселена се сами по себе ограничени бидејќи се работи за специфична истражувачка област, но некои мерки сепак можат да се финансираат и преку истражувачката област Нанонаука, нанотехнологии, материјали и нови производи како и во областа Информатички и комуникациски технологии.

2.1.10 Безбедност

Буџет:

Европската унија во рамки на ФП7 одделува 1.3 милијарди евра за оваа приоритетна област. Истражувањата во областа на безбедноста се клучни за обезбедување на напредок, слободи и правда во Европа. Со нивна помош се развиваат технологии кои ќе поддржуваат разни други области на европските политики меѓу кои се и Областите Здравството, Енергијата, Животната средина и Транспорт.

Цели:

Целите на приоритетната истражувачка област Безбедност вклучуваат развој на технологии кои се потребни за обезбедување на безбедноста на граѓаните од закани од тероризам, организиран криминал, природни непогоди и индустриски непогоди. Ова ќе се спроведува цврсто држејќи се до начелата за почитување на човековите права. На тој начин постоечките и новите технологии ќе бидат ставени во корист на цивилното општество во Европа.

Повиците за доставување на предлог- проекти се отворени за сите вклучени институции во областа Безбедност, како и за вклучување на МСП во конзорциумите. Треба да внимавате на тоа дека истражувањата ќе се реализираат на следните теми:

- безбедност на граѓани;
- безбедност на инфраструктура;
- разузнавачко следење и гранична безбедност;

²⁷ http://cordis.europa.eu/fp7/cooperation/space_en.html

- враќање на безбедноста и сигурноста во кризни ситуации;
- интеграција на безбедносни системи, интерконективност и интероперативност;
- безбедност и општество;
- координација на истражувања во областа на безбедноста и структурирање.

Можности за МСП

Истражувањето во областа Безбедност ја јакне европската безбедносна индустрија преку поддржување на соработката помеѓу провајдерите и корисниците на решенијата од областа на цивилната безбедност и преку активното вклучување на МСП.²⁸

Областа Безбедност дава можности за спроведување на истражувања и во останатите области: Здравје, Информатички и комуникациски технологии, Околина, Транспорт и хоризонталната област на Безбедност. Хоризонталните области на истражување од областа Безбедност може да се спроведуваат и во рамки на Мари Кири стипендиите, Истражувања за потребите на малите и средни претпријатија како и финансирање на истражувачка инфраструктура.

2.1.11 Европски технолошки платформи - Заеднички технолошки иницијативи

Заедничките технолошки иницијативи – ЈТИ (*Joint Technology Initiatives - JTI*) претставуваат механизам преку кој се поддржува изградбата на европски технолошки платформи. Ова ќе се постигне преку здружување на различни партнери во рамките на повеќе видови на проекти. Тоа се проекти кои инаку не можат да се реализираат преку објавените повици за доставување предлози (*call for proposals*). Во вакви случаи, од исклучителна важност е зголемување на нивото на соработка како и значително инвестирање, елементи кои не може да се достигнат преку обични повици.

Целта на ЈТИ е воспоставување на долгорочни јавно-приватни партнерства во истражувања од европски карактер со цел да се одговори на потребите на индустријата која реализира проекти за зголемување на конкурентноста во Европа. Исто така се прават и напори за подобра координација помеѓу истражувањата финансирани од повеќе страни.

Во рамки на специфичната програма Соработка моментално се предвидени шест научни области кои ќе се реализираат преку ЈТИ: 1. Иновативна медицина; 2. Технологија на наноелектроника 2020; 3. АРТЕМИС; 4. Келии на гориво и хидроген; 5. Аеронаутика и возушен транспорт; и 6. Глобален мониторинг на животната средина и безбедност. Постојат случаи кога преку формирање на европска технолошка иницијатива се иницира соработка на научни области преку ЈТИ.

За подетални информации, видете: http://cordis.europa.eu/fp7/jtis/about-jti_en.html.

²⁸ http://cordis.europa.eu/fp7/cooperation/security_en.htm

2.2 Специфична Програма Луѓе

2.2.1 Мари Кири акции

Мари Кири акциите се фокусирани на обука, мобилност и развој на кариерата на европските истражувачи. Овие акции се отворени за сите истражувачи во било кој степен на развој на нивната кариера како и за сите истражувачки институции од јавниот и приватниот сектор. Апликантите може да доаѓаат од земји членки на ЕУ, асоцијативни земји и трети земји. Добредојдени се предлози од било кои области и не постојат никакви тематски ограничувања и приоритети.

Една од Акциите, шемата **Партнерства и патеки на академијата и индустријата** (ИАПП) има посебна цел за воспоставување на долгорочна истражувачка соработка помеѓу јавниот и приватниот сектор. Се финансира исклучиво размена на персонал, неговото регрутирање и активности наменети за вмрежување. Исто така мора да се напомене дека на располагање ви стојат и средства со кои можат да се финансираат трошоците за истражување и набавка на опрема за потребите на МСП.

ИАПП претставува партнерство помеѓу јавни и приватни истражувачки организации (вклучувајќи ги универзитетите, големи и мали компании и производствени индустрии) кои се базираат на заеднички истражувачки проект и имаат за цел зголемување на размената на вештини помеѓу двата сектори.

Типичен конзорциум се состои од една истражувачка организација од јавниот сектор (универзитет, истражувачки центар) и една од приватниот сектор (МСП, индустриска организација) но нема претходно дефиниран број на можни учесници во конзорциумите. Предлозите мора да бидат доставувани од страна на конзорциуми кои се состојат од минимум по една организација од секој сектор (јавен и приватен). Понатаму, организациите учеснички треба да бидат од најмалку две земји членки, или една од асоцијативна земја и друга од земја членка на ЕУ.

Со оглед на тоа што нема претходно дефинирани приоритетни области, преку оваа мерка се поддржуваат истражувања и размени на најразлични теми. Истражувачките области се избираат слободно од ваша страна како апликант. Валидни за финансирање се сите домени на истражување и технолошки развој кои се адресираат на некоја од Повелбите на ЕУ (освен истражувачките области кои се покриваат преку Повелбата ЕУРАТОМ).

Финансирањето преку овие акции покрива трошоци поврзани со:

- размена на знаења и искуства преку меѓусекторски двострани размени на истражувачки персонал на организациите учеснички;
- истражувачки активности и активности за вмрежување;
- регрутирање на искусни научници надвор од кругот на партнерите на проектот;
- организирање на работилници и конференции вклучувајќи го персоналот на партнерите на проектот и надворешни истражувачи;
- **за МСП:** набавка на опрема (во висина на максимум 10% од финансиската алокација на ЕК за секое МСП учесник во проектот) под услов да биде оправдана.²⁹

²⁹ <http://ec.europa.eu/research/fp6/mariecurie-actions>,
http://mc-opportunities.cordis.lu/home_vac.cfm

2.3 ЕУРОСТАРС

Програмата ЕУРОСТАРС е програма која ја раководи ЕУРЕКА - меѓувладина иницијатива воспоставена во 1985 година со цел подобрување на европската конкурентност преку поддршка на претпријатија, истражувачки центри и универзитети кои спроведуваат сеевропски проекти за развивање на иновативни производи, процеси и услуги. ЕУРОСТАРС се фокусира на финансирање на МСП кои спроведуваат истражувања односно се појавуваат како изведувачи на истражувања и развој (*R&D performers*) и менаџери на истражувачки проекти како резултат на соработка. Досега 27 земји³⁰ се дел од оваа соработка со вкупен буџет од 400 милиони евра.

Програмата е отворена за апликанти од земјите членки на мрежата, додека објавување на повик се очекува во текот на 2009 година. Земајќи ги предвид вложените средства и големината на проектите во рамки на ФП7, се очекува преку ЕУРОСТАРС да бидат финансирани околу 600 проекти за кои важат општите правила за аплицирање на ФП7 (принципот на кофинансирање на дел од грантот од страна на аликантот).

ЕУРОСТАРС се фокусира на поддршка на МСП изведувачи на истражување и развој кои имаат желба да соработуваат во меѓународни рамки.

Проектите финансирани преку ЕУРОСТАРС треба да:

- бидат иницирани и раководени од страна на МСП;
- вклучуваат најмалку еден партнер од друга ЕУРОСТАР земја;
- траат не подолго од три години;
- производот на кој се работи во проектот да биде подготвен за презентација на пазарот по две години од заршувањето на проектот.³¹

³⁰ Следните земји се дел од ЕУРОСТАРС: Австрија, Белгија, Кипар, Република Чешка, Данска, Естонија, Финска, Франција, Германија, Грција, Унгарија, Исланд, Ирска, Израел, Италија, Литванија, Холандија, Норвешка, Полска, Португалија, Романија, Словенија, Шпанија, Шведска, Швајцарија и Турција. Македонија е членка на ЕУРЕКА од јуни 2007.

³¹ <http://www.eurostars-eureka.eu>

3. Мали и средни претпријатија кои набавуваат истражувања

Претпријатијата кои во рамки на својата дејност и капацитети не се во состојба самостојно да спроведуваат истражувања и за своите потреби истите ги нарачуваат однадвор, за нив најсоодветна е Специфична Програма Капацитети, и тоа мерките: Истражувања за потребите на МСП, Истражувања за потребите на асоцијациите на МСП, ЕраСМЕ и КОРНЕТ.³²

3.1 Специфична Програма Капацитети

Специфичната Програма Капацитети е поделена на седум области:

1. Истражувачка инфраструктура
2. Истражување за потребите на малите и средни претпријатија
3. Региони на знаење
4. Истражувања за конвергентните региони
5. Истражување во општество
6. Поддршка за кохерентен развој на истражувачките политики
7. Меѓународна соработка

Целната група на областа **Истражување за потребите на малите и средни претпријатија** се малите и средни претпријатија и нивните асоцијации кои сакаат да набават истражувања за свои цели. Самото набавување на потребните истражувања ќе ви овозможи вам како МСП да ги добиете потребните технолошки знаења, да ја проширите својата деловна мрежа и да го подобрите искористувањето на резултатите добиени преку истражувањето.

Доклку спаѓате во групата на мали и средни претпријатија кои набавуваат истражувања можете да добиете индивидуална помош преку шемата **Истражување за МСП**, или како асоцијации на МСП преку шемата **Истражувања за асоцијации на МСП**.

3.1.1 Истражување за МСП

Оваа шема поддржува мали групи на иновативни МСП кои набавуваат истражувања и кои можат да придонесат во решавање на технолошките проблеми и добивање на потребните технолошки знаења. Проектите треба да бидат поврзани со севкупните деловни и иновативни потреби на претпријатијата. Со цел да се здобијат со потребните знаења се дава можност да ги суб-контрактираат истражувањата на изведувачи на истражување (*RTD performer*). Со други зборови, вашите проекти треба да прикажат јасен потенцијал на експлоатација и финансиска добивка за вклучените МСП.

Вашето претпријатие може да биде корисник на оваа шема доколку спаѓа во групата претпријатија кои набавуваат истражувања, како МСП со малку или без истражувачки капацитет или пак како истражувачко МСП кое има потреба да ги комплентира своите досегашни истражувања со нови знаења.

Проектите треба да создадат нови знаења или да произведат резултати со јасен потенцијал со цел да ги подобрат постоечките или развијат нови производи, процеси или услуги за претпријатието кое учествува во нив.³³

³² FP7 Hands – on Guide, European Commission, Directorate General for Research, 2007

³³ http://cordis.europa.eu/fp7/capacities/research-sme_en.html

Мерки кои се поддржуваат:

- **Истражувачки активности и активности за технички развој:** Истражувањето кое се спроведува од некоја истражувачка институција (*RTD performer*) го создава јадрото на секој од финансираните проекти. МСП се фокусираат на тестирање и валидација на проектните резултати и ги спроведуваат подготвителните мерки за применето користење.
- **Демонстративни активности:** Овие активности се наменети да ги демонстрираат способностите на новоразвиената технологија создадена преку спроведеното истражување, нудејќи потенцијална економска предност но кои е невозможно директно да се комерцијализираат (пр. тестирање на производи кои се прототипи).
- **Други активности кои го олеснуваат процесот на преземање на резултатите/наодите од спроведеното истражување од страна на МСП,** посебно активностите кои се однесуваат на обука и дисеминација. Истражувачките институции ќе го обучат персоналот на претпријатијата учесници во проектот фокусирајќи се на најдобрите примери на искористување на резултатите и технологиите добиени преку сработеното истражување. Дисеминација до трети страни ќе се овозможи преку конференции, публикации, работилници, веб-иницијативи и др.
- **Активности за управување:** Покрај техничкото менаџирање на индивидуалните работни пакети, овие активности ќе создадат соодветна рамка за спојување на сите компоненти на проектот и одржување на редовна комуникација со Комисијата (службите на Европската Комисија).

Практикалии

Директни корисници на проектите се МСП учесници во проектот. Тие инвестираат во истражувачки институции на кои им ги препуштаат повеќето истражувања и демонстративни активности. За возврат ги добиваат технолошките знаења потребни за да развијат нови или да ги усовршат своите постоечки производи, системи, процеси и услуги.

Односот помеѓу МСП и истражувачките институции е однос на клиент - извршител. Во овој контекст вистинската инвестиција која ја плаќа МСП ја вклучува цената која тоа ја плаќа за знаењето со кое сака да се здобие: правата на интелектуална сопственост и знаењата развиени во тек на проектот.

Важно да се напомене е дека шемата Истражување за МСП е базирана на *bottom-up* принципот и проектите може да се адресираат на секаква тема од неисцрпниот спектар на науката и технологијата.

Финансиската поддршка која доаѓа од страна на Европската Комисија покрива дел од вкупната цена на предложениот проект. Тоа значи дека МСП учесници во проектот финансираат со свои средства (во готовина или со други услуги- вклучување на сопствени капацитети и персонал за потребите на проектот). Сразмерот за финансиско учество на ЕК се определува според следниве горни граници за индивидуални активности:

- Активности за истражување и технолошки развој: максимум 50% од валидните трошоци. Како и да е, за МСП, непрофитните јавни тела, средните и високите образовни институции и истражувачките институции се ко-финансира максимум 75% од валидните трошоци.
- Демонстративни активности: максимум 50%.
- Управување и други активности: максимум 100%.

За сите случаи важи едно клучно правило за пресметките околу финансиското учество на ЕК: Согласно правилата за учество и со цел достигнување на целта за промовирање на истражувањата набавени однадвор и демонстративните активности, финансиската поддршка на проектот ќе биде ограничена на 110% од вкупната сума на суб-договорот со истражувачката институција (или цената која ќе му ја фактурира истражувачката институција на МСП).

Формирање на конзорциум

За еден проект, при формирање на конзорциум, потребни се учесници од следните категории:

- Учесници МСП: најмалку три независни МСП, воспоставени во три различни земји членки или асоцијативни земји.
- Истражувачки институции: најмалку две кои мора да бидат независни од било кој друг учесник во проектот и кои можат да бидат од било која земја. Примери на истражувачки институции се: универзитети, истражувачки организации и индустриски компании- вклучително и МСП кои се способни да спроведуваат истражувања.

Покрај погоре наведените видови на учесници можност за учество имаат и други компании и крајни корисници кои можат да дадат посебен придонес кон истиот. Исто така и тие мора да бидат независни од било кој друг учесник во проектот.

Конзорциумот препорачливо е да брои од пет до десет учесници, додека вкупниот буџет на проектот би требало да се движи од 0.5 до 1.5 милиони евра со времетраење од една до две години. Доколку вашиот проект отстапува од овие општи рамки потребно е да ги наведете причините за тоа отстапување.

Донесување на одлуки, координација на проектот и конзорциумски договор

Управувањето и приодот при донесување на одлуки во рамки на проектот треба да биде соодветен со реалните потреби во сооднос со размерите и комплексноста на проектот. Конзорциумот мора да обезбеди сигурност дека во никој случај нема да се надгласа волјата на МСП партнерите во конзорциумот.

Координацијата на проектот е тешка и комплексна задача која бара искусен координатор. Како МСП можете оваа задача да и ја доверите на истражувачката институција или на некој од другите партнери во конзорциумот специјализирани во професионално управување на проекти.

Координаторот ги спроведува следните задачи:

- ја следи исполнителноста на партнерите кон зацртаните обврски;
- верифицира дека грант договорот е достапен подеднакво на сите партнери;
- го добива финансискиот придонес кој доаѓа од страна на Евроската Комисија и истиот го дистрибуира согласно договорот на конзорциумот и грант договорот;
- води сметка за потрошеното и уредно ја информира ЕК за дистрибуцијата на средствата;
- со цел да биде што поефикасен посредува при комуникацијата помеѓу учесниците и редовно ги информира истите и ЕК околу напредокот на проектот.

Откако проектот ќе биде одобрен а преговорите завршени, учесниците на конзорциумот треба да предадат потпишан **конзорциумски договор** кој понатаму подетално ги утврдува информациите кои се веќе опишани во Техничкиот Анекс на договорот. Тој се осврнува на теми како што се: внатрешна организација на конзорциумот, управување на финансискиот придонес на ЕК, правила за дисеминација и користење, вклучувајќи ги и

правата на интелектуална сопственост или правилата за спогодување во случај на внатрешни недоразбирања.

Права на интелектуална сопственост (*IPR Intellectual Property Rights*)

Конзорциумот треба да достави јасен и соодветен опис за тоа како учесниците меѓу себе ќе ја организираат сопственоста на ИПР и правата на користење (пр. дозволи, авторски надоместок) уште во фазата на предлог проект. Конзорциумот може да одлучи да ги следи вообичаените правила со кои се дава потполно право на сите проектни резултати и правата на интелектуална сопственост на МСП.

Конзорциумот може да одлучи и поинаку, во свој интерес само доколку на МСП им се овозможени сите права со кои им се дозволува употреба и експлоатација на проектните резултати соодветни на нивните потреби. Практично, ова значи дека истражувачката институција ги задржува целокупните права (или дел од нив) додека МСП добиваат лиценци за користење на резултатите од истражувањето.³⁴

3.1.2 Истражување за асоцијациите на МСП

Шемата **Истражување за асоцијациите на МСП** има за цел развивање на технички решенија за проблемите кои се својствени за поголем број МСП кои му припаѓаат на еден одреден индустриски сектор, или сегменти на вредносен ланец преку истражување кое не може да се опфати со претходно елаборираната шема Истражување за МСП.

Проектите може да имаат за цел развивање и трансформација согласно европските норми и стандарди, и задоволување на регулаторните барања во областите како што се: Здравје, Безбедност и Околина. Проектите треба да бидат предводени од страна на асоцијациите на МСП на кои им е дадена можноста да ги суб-контрактираат истражувањата на истражувачките институции со цел да се здобијат со технолошки знаења потребни на нивните членки.

Фокусот на предложените проекти треба да се однесува на јакнење на конкурентноста на МСП и подобрување на индустриската конкурентност во Европската унија. За таа цел, посебен фокус ќе се стави на економското влијание на резултатите на спроведениот проект врз МСП. Планот за дисеминација на добиените резултати ќе биде од централна важност во тек на евалуациониот процес.

Мерки што се поддржуваат

За да се подобри конкурентноста на учесниците во проектот потребен е повеќеслоен приод. Во рамки на секој проект оваа шема ќе понуди помош на асоцијациите на МСП на следниот начин:

- **Истражување и активности кои овозможуваат технички развој** од самата срж на проектот со голем придонес од страна на истражувачката институција. Асоцијациите на МСП, нивните членки и МСП директно вклучени во проектот се фокусираат на спецификациите, тестирања и валидација на проектните резултати и подготвителните фази за нивно понатамошно користење.
- **Демонстративните активности се наменети да ја потврдат исплатливоста на новите технологии** кои нудат потенцијална економска предност но кои не може директно да се комерцијализираат (пр. тестирање на прототипи кои личат на производот). Ова е последна фаза пред производот или процесот да влезе во производство.

³⁴ FP7 Hands on guide

- **Активностите поврзани со обуки и дисеминација** го олеснуваат преземањето на резултатите од страна на асоцијациите на МСП и нивните членки. Истражувачките институции ќе го обучат техничкиот и управувачки персонал на МСП учесници во проектот, фокусирајќи се на искористување на најдобрите практики, резултати и технологии генерирани од страна на проектни истражувања.
- **Дисеминација на резултатите до носителите на политики вклучително и телата за стандардизација.**

Практикалии

Од перспектива на асоцијацијата и нејзините членки, но исто и за позитивна евалуација важно е да се провери дали е добро верифициран и образложен начинот како предложената истражувачка инвестиција ќе ги адресира потребите за поголемите групи на МСП. Понатаму важно е да се наведе како активностите за дисеминација и употреба ќе обезбедат сигурност дека навистина големите групи МСП ќе имаат економска корист од проектните резултати. Важно е, асоцијациите и нивните членови да имаат предвид дека иако нивото на финансирање од страна на јавни извори е доволно, тоа никогаш нема да може да ги покрие сите трошоци. Кусоците ќе мора да се покријат од страна на самите асоцијации учеснички.

Проектите можат да се однесуваат на секаква тема од неисцрпниот спектар на науката и технологијата.

Финансиската поддршка која доаѓа од страна на Европската Комисија покрива дел од вкупната вредност на предложениот проект. Тоа значи дека асоцијациите на МСП учесници во проектот финансираат со свои средства (во готовина или со други услуги-вклучување на сопствени капацитети и персонал за потребите на проектот). Сразмерот на финансиско учество на ЕК се определува според следниве горни граници за индивидуални активности:

- Активности за истражување и технолошки развој: максимум 50% од валидните трошоци. Како и да е, за МСП, непрофитните јавни тела, средните и високите образовни институции, и истражувачките институции се ко-финансира максимум 75% од валидните трошоци.
- Демонстративни активности: максимум 50%.
- Управување и други активности: максимум 100%.

За сите случаи важи едно клучно правило за пресметките околу финансиското учество на ЕК: Согласно правилата за учество а со цел достигнување на целта за промовирање на истражувањата набавени однадвор и демонстративните активности, финансиската поддршка на проектот ќе биде ограничена на 110% од вкупната сума на суб-договорот со истражувачката институција (или цената која ќе му ја пресмета истражувачката институција на МСП).

Формирање на конзорциум

За реализирање на проект под „Истражување за асоцијации на МСП“ потребни се учесници од следните категории:

- **Најмалку три независни асоцијации/групи на МСП**, воспоставени во три различни земји членки или асоцијативни земји, или една европска асоцијација/група на МСП. Асоцијации / групи на МСП претставуваат правни лица кои првенствено се состојат од повеќе МСП (пр. индустриски асоцијации, национални или регионални индустриски асоцијации и индустриски и стопански комори)
- **Истражувачки институции**: најмалку две кои мора да бидат независни од било кој друг учесник во проектот и кои можат да бидат од било која земја. Примери на

истражувачки институции се: универзитети, истражувачки организации и индустриски компании- вклучително и МСП кои можат да спроведуваат истражувања.

- **Други компании и крајни корисници** кои даваат **посебен придонес кон проектот**, кои исто така мора да бидат независни од било кој друг учесник во проектот.

Во формирањето на конзорциумот треба да учествуваат од две до три индивидуални МСП со што ќе се обезбеди сигурност дека резултатите од проектот ги адресираат потребите на МСП и можат да бидат искористени од поголем број на МСП.

За конзорциумот вообичаено е и препорачливо да брои од десет до петнаесет учесници. Понатаму, групата на МСП крајни корисници треба да брои од два до пет членови. Вкупниот буџет на проектот би требало да се движи од 1.5 до 4.0 милиони евра со времетраење од две до три години. Доколку вашиот проектот отстапува од овие општи рамки потребно е да ги наведете причините за тоа отстапување.

Донесување на одлуки, координација на проектот и конзорциумски договор

Управувањето и приодот при донесување на одлуки во рамки на проектот треба да биде соодветен со реалните потреби во сооднос со размерите и комплексноста на проектот. Конзорциумот мора да обезбеди сигурност дека во никој случај нема да се надгласа волјата на асоцијациите на МСП.

Координацијата на проектот е тешка и комплексна задача која бара искусен координатор. Асоцијациите на МСП оваа задача можат да им ја доверат на истражувачката институција или на некој друг од партнерите на конзорциумот специјализиран во професионално управување на проекти.

Координаторот ги спроведува следните задачи:

- Ја следи исполнителноста на партнерите кон зацртаните обврски.
- Верифицира дека грант договорот е достапен подеднакво на сите партнери.
- Го добива финансискиот придонес кој доаѓа од страна на Европската Комисија и истиот го дистрибуира согласно договорот на конзорциумот и грант договорот.
- Води сметка за потрошеното и уредно ја информира ЕК за дистрибуцијата на средствата.
- Со цел да биде што поефикасен посредува при комуникацијата помеѓу учесниците, и редовно ги информира истите и ЕК околу напредокот на проектот.

Откако проектот ќе биде избран а преговорите завршени, учесниците на конзорциумот треба да предадат потпишан конзорциумски договор кој понатаму подетално ги утврдува информациите кои се веќе опишани во Техничкиот Анекс на договорот. Тој се осврнува на теми како што се: внатрешна организација на конзорциумот, управување на финансискиот придонес на ЕК, правила за дисеминација и користење, вклучувајќи ги правата на интелектуална сопственост или правилата за спогодување во случај на внатрешни недоразбирања.

Права на интелектуална сопственост (*IPR Intellectual Property Rights*)

Уште во фазата на предлог проект, конзорциумот треба да достави јасен и соодветен опис за тоа како учесниците меѓу себе ќе ја организираат сопственоста на ИПР и правата на користење (пр. дозволи, авторски надоместок). Конзорциумот може да одлучи да ги следи вообичаените правила со кои се дава потполно право на сите проектни резултати и правата на интелектуална сопственост на асоцијациите на МСП.

Асоцијациите на МСП имаат можност за изнаоѓање на посебни решенија со кои ќе се организира сопственоста на проектните резултати, нивна дисеминација и нивно користење на начини кои ги земаат предвид потребите, интересите и способноста на асоцијациите на МСП и нивните членки, другите компании и крајните корисници вклучени во проектот како и истражувачките институции.

Договорот треба да се осврне на сопственоста, лиценците или било кое друго право за дисеминација или користење на резултатите генерирани од страна на проектот. Договорот треба да обезбеди сигурност дека на асоцијациите на МСП им се доделени сите права кои се потребни за соодветна употреба и експлоатација на проектните резултати од страна на нивните членки.

Практично ова значи дека истражувачката институција може да ги задржи целокупните права (или дел од нив) додека асоцијациите на МСП и нивните членки добиваат лиценци за користење на резултатите од спроведеното истражување.³⁵

За возврат, истражувачките институции ко-инвестираат со вклучување на свои извори на средства во проектот. Поради тоа, цената и модалитетите за плаќање договорени помеѓу истражувачките институции и асоцијациите на МСП треба да ги рефлектираат вредностите на правата на интелектуална сопственост и добиените знаења, т.е. цената на лиценците треба да биде пониска од цената за сопственост на сите резултати.

Повиците се објавуваат на следната веб страна: <http://cordis.europa.eu/fp7/da/index.cfm>

³⁵ FP7 Hands on guide

Прилог 1: Пример на реализиран проект

Краток пресек на завршен проект финансиран од Шестата Рамковна Програма (претходникот на Седмата Рамковна Програма).

АКРОНИМ НА ПРОЕКТОТ: ЕСО-РССМ

ЦЕЛО ИМЕ НА ПРОЕКТОТ: Еколошки куќи базирани на еколошки-пријателски полимерни композитни градежни материјали

Координатор од ЕУ:

Др. Маурицио Авела, Институт за хемија и технологија на полимери – Национален истражувачки совет (ICTP-CNR), Наполи, Италија

Извршен менаџер на Проектот:

Др. Анита Грозданов, Технолошко-металуршки факултет, Универзитет Св. Кирил и Методија, Скопје, Р.Македонија

Времетраење: 1.10.2004 – 30.09.2007

Цели на проектот

1. Развој на нови еко-компатибилни полимерни композитни материјали врз база на обновливи ресурси.
2. Креирање на интерфејсот во еко-композитните материјали.
3. Дизајн на композитни панели со интегрирана термичка и акустична изолација наменети за подобрување на енергетската ефикасност во еко-куќите.
4. Минимизирање на отпадот-повторна употреба и рециклирање на еко-композитните материјали.

Интеграциони активности:

- Поставување на web-страна со форум за дискусија и база на податоци.
- Допринос кон развојот на националните стандарди и легислатива потребни за изградување на националната политика за животна средина.
- Работилници за информирање на партнерите за соодветните области и размена на знаења и информации.
- Регуларни шестмесечни состаноци во кои ќе учествуваат сите партнери.
- Мобилност на истражувачите за нивно обучување во соодветните области.
- Имплементација на Европскиот know-how ESO-house концепт во регионот на Западен Балкан.

ПАРТНЕРИ:

Име	Кратко име	Земја
Институт за хемија и технологија на полимери – Национален истражувачки совет	ICTP-CNR	Италија
Cidemco, Центар за истражувачка технологија	CIDEMCO	Шпанија
Mondirect Market, S.L	MONDIRECT– (SME)	Шпанија
Kenaf Eco Fibers	KEFI	Италија
Технолошко-металуршки факултет	ТМФ	Р.Македонија
Октомври - Еурокомполит	EUROKOMPOZIT	Р.Македонија
Институт за хемија, технологија и металургија	ICTM	Србија и Црна Гора
Институт за карактеризација на материјали	USKIM-ZIMRANT (SME)	Р.Македонија
Студио Р-дизајн, конструкција и инженеринг	СТУДИО Р – (SME)	Р.Македонија
Министерство за животна средина и просторно планирање	МЖСПП	Р.Македонија
Geonardo Environmnet Technologies	GEONARDO – (SME)	Унгарија
Институт за полимери, Бугарска Академија на науките	IPBAS	Бугарија

Одржани состаноци:

- I. **Kick-off meeting**
ICTP-CNR-Pozzuoli (NA) Italy, January 20-21, 2005
- II. **Second meeting**
ICTM-Belgrade, Serbia, April 7-8, 2005
- III. **Third meeting**
CIDEMCO-Azpeitia, Spain, September 29-30, 2005
- IV. **Fourth meeting**
IP-BAS, Sofia, Bulgaria, April 6-7, 2006
- V. **Fifth meeting**
MONDIRECT-Barcelona, Spain, September 4-5, 2006
- VI. **Sixth /Technical/ meeting**
FTM-Skopje, Macedonia, February 1, 2007

Резултатите од проектот ЕСО-РССМ досега се презентирани на следните конференции:

- ✓ Eco-comp 2005, June 20-21, 2005, Royal Institute of Technology, Stockholm, Sweden
- ✓ XVII National Congress of the Italian Association of Science and Technology of Macromolecules, 11-15 September, 2005, Napoli, Italy
- ✓ Wood Polymer Composites, October 19, 2005, CIDEMCO, Azpeitia (Gipuzkoa), Espana

- ✓ Polymeric materials and additives, November 17-18, 2005, Zagreb, Croatia
- ✓ 44th Meeting of the Serbian Chemical Society, February 6-7, 2006 Belgrade, Serbia
- ✓ ECCM 12, 29th August – 1st September 2006, Biarritz, France
- ✓ ICOSECS 5 - September 10-14, 2006, Ohrid, Macedonia,
- ✓ IUMACRO'07 – June 10-13, 2007, New York, USA
- ✓ EPF 2007 – July 01-06, 2007, Portoroz, Slovenia

Печатени трудови во научни списанија

A. Buzarovska, G. Bogoeva-Gaceva, A. Grozdanov, M. Avella,
 “Crystallization behavior of Poly(hydroxyl butyrate) in model composites with kenaf fibers”
J. Appl. Polym. Sci., 102, 1, 804-809 (2006)

A. Grozdanov, A. Buzarovska, G. Bogoeva-Gaceva, M. Avella, M. E. Errico, G. Gentile,
 “Rice straw as an alternative reinforcement in polypropylene composites”
Agron. Sustain. Dev. 26, 251-255 (2006)

G. Bogoeva-Gaceva, M. Avella, M. Malinconico, A. Buzarovska, A. Grozdanov, G. Gentile,
 M. E. Errico
 “Natural fiber eco-composites”
Polym. Compos., 28, 1, 98-107 (2007)

A. Grozdanov, A. Buzarovska, G. Bogoeva-Gaceva, M. Avella, M. E. Errico, G. Gentile,
 “Nonisothermal crystallization kinetics of kenaf fiber/polypropylene composites”
Polym. Eng. Sci., 47, 5, 745-749 (2007)

M. Avella, G. Bogoeva-Gaceva, A. Buzarovska, M. E. Errico, G. Gentile, A. Grozdanov,
 “Poly(3-hydroxybutyrate-co-3hydroxyvalerate)-Based Biocomposites reinforced with kenaf
 fibers”
J. Appl. Polym. Sci., 104, 3194-3200 (2007)

A. Buzarovska, G. Bogoeva-Gaceva, A. Grozdanov, M. Avella, G. Gentile, M. E. Errico
 “Crystallization behavior of Poly(hydroxybutyrate-co-valerate) in model and bulk PHBV/kenaf
 fiber composites”
J. Mater. Sci., 42, 6501-6509 (2007)

Прилог 2: Одобрени проекти во Седмата Рамковна Програма

Во продолжение листа на досега одобрени проекти за финансирање преку Седмата Рамковна Програма каде учествуваат субјекти од Република Македонија.

	Акроним на проектот	Координатор / РМ партнер
1.	CHROMLAB-ANTIOXIDANT Зажакнување на истражувачките капацитети за квалитет на храната и класификација на земјите од Западен Балкан	Природно – математички факултет Универзитет Св. Кирил и Методиј
2.	ProSense Promote, mobilize, reinforce and integrate wireless sensor networking research and researchers: Towards pervasive networking of WBC and the EU	Факултет за електротехника и информациски технологии Универзитет Св. Кирил и Методиј
3.	CPCTAS Centre for pre-clinical testing of active substances	Природно – математички факултет Универзитет Св. Кирил и Методиј
4.	SEE-GRID-SCI SEE-GRID eInfrastructure for regional eScience	Универзитет Св. Кирил и Методиј
5.	WBC-INCO.NET Western Balkan Countries INCO-NET	Министерство за образование и наука
6.	FOCUS-BALKANS Food Consumer Science in the Balkans: Frameworks, Protocols and Networks for a better knowledge of food behaviours	Републички Завод за здравствена заштита
7.	BEE - Biomass Energy Europe	Македонска геотермална асоцијација
8.	CEUBIOM Classification of European biomass potential for bioenergy using terrestrial and earth observations	Балканска фондација за одржлив развој
9.	GE.M.I.C. Gender, Migration and Intercultural Interactions in the Mediterranean and South East Europe: and interdisciplinary perspective	Scientific Institution International Centar for European Culture Euro-Balkan Skopje
10.	ARAGORN Adaptive Reconfigurable Access and Generic interfaces for Optimisation in Radio Networks	Факултет за електротехника и информациски технологии Универзитет Св. Кирил и Методиј
11.	TransBonus Transport EU-Western Balkan Network for Training, Support and Promotion of Cooperation in FP7 research activities	Универзитет Св. Кирил и Методиј
12.	COSMOS Cooperation of Space NCPs as a Means to Optimise Services	Природно – математички факултет Универзитет Св. Кирил и Методиј
13.	RENAISSANCE Testing Innovative Strategies for Clean Urban Transport for historic European cities	Факултет за технички науки Универзитет Св. Кирил и Методиј
14.	RENAISSANCE Testing Innovative Strategies for Clean Urban Transport for historic European cities	Јавно сообраќајно претпријатие Скопје
15.	RENAISSANCE Testing Innovative Strategies for Clean Urban Transport for historic European cities	Општина на град Скопје
16.	SmartGrids ERA-NET	Министерство за образование и наука
17.	ERACOBUILD Strategic Networking of RDI Programmes in Construction and Operation of Buildings	OHRID Institute for economic strategies and international affairs
18.	ERA-MORE - Capacity Reinforcement	Министерство за образование и наука

Листа на извори

При подготвувањето на Водичот беа користени следниве извори на информации:

Европски Парламент и Совет (2006), *Одлука број 1982/2006/ЕК од 18 декември 2006 година за воспоставување на Седмата Рамковна Програма на Европската Заедница за истражување, технолошки развој и демонстративни активности 2007 – 2013*, Брисел

Европски Парламент и Совет (2006), *Регулатива (ЕК) број 1906/2006 од 18 декември 2006 година*, Брисел

CORDIS: официјален извор на информации за Седмата Рамковна Програма, нејзините Специфични Програми, теми, како и за сите последни активности и случувања поврзани со Програмата: http://www.cordis.europa.eu/home_en.html

CORDIS: Веб страната на Седмата Рамковна Програма во рамките на CORDIS порталот: http://www.cordis.europa.eu/fp7/home_en.html

Генерален Директорат за Истражување: Веб страна со информации за Седмата Рамковна Програма: <http://www.ec.europa.eu/research/fp7>

Европска Комисија (2007): Брошура „*FP7 in brief*“, Луксембург, http://ec.europa.eu/research/fp7/index_en.cfm?pg=understanding

Годишната програма: Истражување во корист на МСП, 2008 (Работна Програма 2008, Капацитети – истражување во корист на МСП).

Annual Programme: Research for the benefit of small and medium-sized enterprises, 2008 (Work Programme 2008, Capacities - research for the benefit of SMEs).

Европска Комисија (2003): *Препорака на Европската Комисија број 2003/361/ЕК објавена во Службен Весник на ЕУ Л 124, страна 36 на 20 мај 2003* каде се утврдени условите во однос на дефинирање на претпријатијата како МСП, Службен Весник на ЕУ.

Водич за апликанти – Активности за меѓународна соработка – Активности за координација и поддршка

GUIDE FOR APPLICANTS - Activities of International Cooperation - COORDINATION AND SUPPORT ACTION

Европска Комисија (2007): Брошура „*FP7 Hands on Guide*“, Генерален Директорат за Истражување, Европска Комисија.

Годишна програма за Истражување во областа Здравје, 2008
Annual Programme for Research in the Health Theme, 2008

Годишна програма за Истражување во областа Животна средина, 2008
Annual Programme for Research in the Area of Environment, 2008

Европска Комисија (2007): Брошура „*SMEs What are You Waiting for?*“, Генерален Директорат за Истражување, Европска Комисија.

Европска Комисија (2008): Брошура „*SMEs Keep Local– Go International*“, Генерален Директорат за Истражување, Европска Комисија.

CORDIS: За истражување во корист на МСП,
http://cordis.europa.eu/fp7/capacities/research-sme_en.html

CORDIS: За истражување во областа здравје,
http://cordis.europa.eu/fp7/health/home_en.html

CORDIS: За истражување во областа храна,
http://cordis.europa.eu/fp7/cooperation/food_en.html

CORDIS: За истражување во областа нанотехнологија,
http://cordis.europa.eu/fp7/cooperation/nanotechnology_en.html

CORDIS: За истражување во областа енергија,
http://cordis.europa.eu/fp7/cooperation/energy_en.html

CORDIS: За истражување во областа животна средина,
http://cordis.europa.eu/fp7/cooperation/environment_en.html

CORDIS: За истражување во областа транспорт,
http://cordis.europa.eu/fp7/cooperation/transport_en.html

CORDIS: За истражување во областа социоекономски науки,
http://cordis.europa.eu/fp7/cooperation/socio-economic_en.html

CORDIS: За истражување во областа вселена,
http://cordis.europa.eu/fp7/cooperation/space_en.html

CORDIS: За истражување во областа безбедност,
http://cordis.europa.eu/fp7/cooperation/security_en.htm

CORDIS: За истражување во областа заеднички технолошки иницијативи,
http://cordis.europa.eu/fp7/jtis/about-jti_en.html

Европска Комисија: портал за Мари Кири акциите,
<http://ec.europa.eu/research/mariecurieactions/index.htm>

ЕУРЕКА: веб страна на ЕУРОСТАРС програмата,
<http://www.eurostars-eureka.eu>

CORNET: веб страна на CORNET мрежата www.cornet-era.net